

T.C.
FIRAT ÜNİVERSİTESİ
SAĞLIK BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
BEDEN EĞİTİMİ VE SPOR ANABİLİM DALI

OTURARAK VOLEYBOL OYNAYAN
ENGELLİ SPORCULARDA BENLİK
SAYGISI

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Nida YANLIÇ

2011

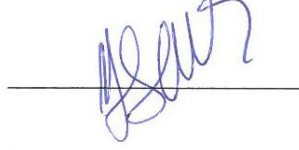
ONAY SAYFASI

.....

Prof.Dr.Emine ÜNSALDI

Sağlık Bilimleri Enstitüsü Müdürü

Bu tez Yüksek Lisans/Doktora Tezi standartlarına uygun bulunmuştur.

Yrd.Doç.Dr.Yüksel SAVUCU

Beden Eğitimi ve Spor Anabilim Dalı Başkanı

Tez tarafımızdan okunmuş, kapsam ve kalite yönünden Yüksek Lisans olarak kabul edilmiştir.

Yrd.Doç.Dr.Serdar ORHAN

Danışman

Yüksek Lisans Jüri Üyeleri

Doç.Dr.Süleyman Erhan DEVECİ

Yrd.Doç.Dr.Serdar ORHAN

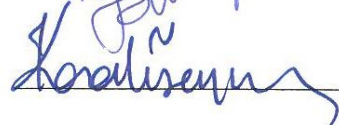
Yrd.Doç.Dr. Bilal ÇOBAN

Yrd.Doç.Dr.Yüksel SAVUCU

Yrd.Doç.Dr. M.Fatih KARAHÜSEYİNOĞLU

TEŞEKKÜR

Yüksek lisans tezi olarak hazırlanan bu çalışma, birçok kişinin destek ve yardımlarıyla hazırlanmıştır. Çalışmanın ön hazırlık ve uygulama aşamaları başta olmak üzere, çalışmamın planlanmasından sonuçlanmasına kadar her aşamasında bana destek olan ve beni yönlendiren danışmanım Yrd. Doç. Dr. Serdar ORHAN' a ve en büyük desteği sağlayan, önerileriyle tezime katkıda bulunan her zaman sabır gösteren bilgi ve birikimlerini esirgemeyen değerli hocam Yrd. Doç. Dr. Bilal ÇOBAN' a değerli jüri üyelerim Doç. Dr. Süleyman Erhan DEVECİ, Yrd. Doç. Dr. Hüsametdin KAYA, Yrd. Doç. Dr. Yüksel SAVUCU, Yrd. Doç. Dr. M. Fatih KARAHÜSEYİNOĞLU, Yrd. Doç. Dr. Ercan GÜR' e ve B.E.S.Y.O da görev yapan öğretim üyesi hocalarıma çok teşekkür ederim.

Çalışmamın özellikle istatistiksel analizinde kendi yoğun işlerine rağmen özveriyle çalışarak çalışmamın tamamlanmasında büyük payları olan, desteklerini esirgemeyen, çalışmamın her aşamasında beni yönlendiren Uzman Zeki COŞKUNER ve Uzman Dr. Atalay GACAR' a da teşekkür ederim.

Böyle bir çalışmaya başlamamda en büyük katkıyı sağlayan ve desteğini hiçbir zaman esirgemeyen beni her zaman büyük bir sabırla dinleyen ve çalışmamın özellikle uygulama aşamasında emeği olan Bedensel Engelliler Spor Federasyonu bünyesinde yer alan “Oturarak Voleybol” Milli Takım Antrenörü sayın Yusuf Kenan KÖK hocama, oturarak voleybol spor kulüplerinde görevli olan antrenör hocalarıma ve anketleri büyük bir özveri ve içtenlikle dolduran sporcularımıza teşekkürü borç bilirim.

Ayrıca benim bu günlere gelmemi sağlayan ve bugüne kadar hem maddi hem de manevi desteklerini esirgemeyen, ideallerime ulaşmam için beni her zaman teşvik eden iyi kötü her günümde yanımda olan aileme çok teşekkür ederim.

İÇİNDEKİLER

BAŞLIK SAYFASI.....	i
ONAY SAYFASI.....	ii
TEŞEKKÜR	iii
İÇİNDEKİLER	iv
TABLolar LİSTESİ.....	vi
ŞEKİLLER LİSTESİ	viii
KISALTMALAR.....	ix
1. ÖZET	1
2. ABSTRACT	2
3. GİRİŞ.....	4
3.1. Benlik Kavramı	6
3.2. Benlik Saygısı	6
3.2.1. Benlik Kavramının Gelişimi	7
3.2.2. Benlik Kavramının Gelişimini Etkileyen Etmenler	7
3.2.3. Benlik Saygısını Meydana Getiren Öğeler	7
3.2.4. Benlik Saygısını Etkileyen Faktörler	8
3.2.5. Benlik Saygısını Olumsuz Etkileyen Durumlar	8
3.2.6. Benlik Saygısının Özellikleri	9
3.2.7. Benlik Saygısının Sporla İlişkisi	11
3.2.8. Benlik Saygısı İle İlgili Yapılmış Çalışmalar	11
3.3. Engel Tanımı	13
3.4. Engelli Tanımları.....	14
3.5. Engelliliğin Genel Nedenleri.....	14
3.5.1. Doğum Öncesi Nedenler	14
3.5.2. Doğum Sırası Nedenler	15
3.5.3. Doğum Sonrası Nedenler	15
3.6. Engelli Grupları.....	15
3.6.1. Zihinsel engelliler	15
3.6.2. İşitme engelliler	15
3.6.3. Görme engelliler	16
3.7. Bedensel Engelli Tanımı.....	17

3.8. Bedensel Engele Yol Açan Durumlar.....	17
3.8.1. Spinal Kord Yaralanmaları	17
3.8.2. Doğuştan Uzun Eksiklikleri	18
3.8.3. Doğuştan Kalça Çıkığı.....	18
3.8.4. Çarpık Ayak	18
3.8.5. Doğuştan Kol Felci.....	18
3.8.6. Yapışık Parmak	19
3.8.7. Doğuştan Kas Hastalıkları	19
3.8.8. Romatizmal Hastalıklar	19
3.8.9. Çocuk Felci (Polio Sekeli)	19
3.8.10. Omurga Eğrilikleri (Skolyoz).....	20
3.8.11. Travmatik Özürlü	20
3.8.12. Cücelik	20
3.8.13. Ampütasyon	21
3.8.14. Beyin Felci (Serebral Palsi)	21
3.9. Engelliler İçin Spor.....	21
3.10. Bedensel Engellilerde Spor.....	23
3.11. Engelliler İçin Spor Branşları.....	24
3.11.1. Oturarak Voleybol	24
3.11.1.1. Dünyada Oturarak Voleybol.....	26
3.11.1.2. Türkiye’de Oturarak Voleybol.....	27
3.11.1.3. Oturarak Voleybol Oyun Kuralları	29
3.11.1.4. Oturarak Voleybolu Kimler Oynayabilir?.....	34
3.11.1.5. Oturarak Voleybolda Sınıflandırma	34
3.11.1.5.1. Voleybol Sınıflandırmasına Genel Bakış.....	36
4. GEREÇ VE YÖNTEM.....	41
5. BULGULAR.....	43
6. TARTIŞMA VE SONUÇ	56
7. KAYNAKLAR.....	62
8. ÖZGEÇMİŞ.....	73

TABLÖLAR LİSTESİ

Tablo 1. Benlik Saygısı Karşılaştırma Tablosu	9
Tablo 2. Oturarak voleybol ve voleybol karşılaştırılması.....	26
Tablo 3. Oturarak voleybolda engel durumuna göre hareket etme	34
Tablo 4. Benlik Saygısı Düzeyi Ölçek Puanı Değerleri	43
Tablo 5. Oturarak Voleybol Oynayan Sporcuların Cinsiyet Değişkenlerinin Sayısal Dağılımı	43
Tablo 6. Oturarak Voleybol Oynayan Sporcuların Yaş Değişkenlerinin Sayısal Dağılımı.....	44
Tablo 7. Oturarak Voleybol Oynayan Sporcuların Medeni Durum Değişkenlerinin Sayısal Dağılımı	44
Tablo 8. Oturarak Voleybol Oynayan Sporcuların Eğitim Durumu Değişkenlerinin Sayısal Dağılımı	45
Tablo 9. Oturarak Voleybol Oynayan Sporcuların Aylık Gelir Değişkenlerinin Sayısal Dağılımı	45
Tablo 10. Oturarak Voleybol Oynayan Sporcuların Anne Eğitim Düzeyi Değişkenlerinin Sayısal Dağılımı	46
Tablo 11. Oturarak Voleybol Oynayan Sporcuların Baba Eğitim Düzeyi Değişkenlerinin Sayısal Dağılımı	46
Tablo 12. Oturarak Voleybol Oynayan Sporcuların Engel Düzeyi Değişkenlerinin Sayısal Dağılımı	47
Tablo 13. Oturarak Voleybol Oynayan Sporcuların Engel Gerekçesi Değişkenlerinin Sayısal Dağılımı	47
Tablo 14. Benlik Saygısı Düzeyi Ölçeği Puanlarının Cinsiyet Değişkenine İlişkin T Testi Dağılım Değerleri.....	48
Tablo 15. Benlik Saygısı Düzeyi Ölçeği Puanlarının Yaş Değişkenlerine İlişkin Dağılım Değerleri	48
Tablo 16. Benlik Saygısı Düzeyi Ölçeği Puanlarının Yaş Değişkenine İlişkin Varyans Analizi Dağılım Değerleri.....	49
Tablo 17. Benlik Saygısı Düzeyi Ölçeği Puanlarının Medeni Hal Değişkenlerine İlişkin T Testi Dağılım Değerleri.....	49
Tablo 18. Benlik Saygısı Düzeyi Ölçeği Puanlarının Eğitim Düzeyi Değişkenlerine İlişkin Dağılım Değerleri.....	50
Tablo 19. Benlik Saygısı Düzeyi Ölçek Puanlarının Eğitim Düzeyi Değişkenine Göre Varyans Analizi Dağılım Değerleri.....	50
Tablo 20. Benlik Saygısı Düzeyi Ölçeği Puanlarının Aylık Gelir Değişkenlerine İlişkin Dağılım Değerleri.....	51

Tablo 21. Benlik Saygısı Düzeyi Ölçek Puanlarının Aylık Gelir Değişkenine Göre Varyans Analizi Dağılım Değerleri.....	51
Tablo 22. Benlik Saygısı Düzeyi Ölçeği Puanlarının Anne Eğitim Değişkenlerine İlişkin Dağılım Değerleri.....	52
Tablo 23. Benlik Saygısı Düzeyi Ölçek Puanlarının Anne Eğitim Değişkenine Göre Varyans Analizi Dağılım Değerleri.....	52
Tablo 24. Benlik Saygısı Düzeyi Ölçeği Puanlarının Baba Eğitim Değişkenlerine İlişkin Dağılım Değerleri.....	53
Tablo 25. Benlik Saygısı Düzeyi Ölçek Puanlarının Baba Eğitim Değişkenine Göre Varyans Analizi Dağılım Değerleri.....	53
Tablo 26. Benlik Saygısı Düzeyi Ölçeği Puanlarının Engel Düzeyi Değişkenlerine İlişkin Dağılım Değerleri.....	54
Tablo 27. Benlik Saygısı Düzeyi Ölçek Puanlarının Engel Düzeyi Değişkenine Göre Varyans Analizi Dağılım Değerleri.....	54
Tablo 28. Benlik Saygısı Düzeyi Ölçeği Puanlarının Engel Gerekçesi Değişkenlerine İlişkin Dağılım Değerleri.....	55
Tablo 29. Benlik Saygısı Düzeyi Ölçek Puanlarının Engel Gerekçesi Değişkenine Göre Varyans Analizi Dağılım Değerleri	55

ŞEKİLLER LİSTESİ

Resim 1. Oturarak voleybol Türkiye şampiyonasından genel bir görünüm	24
Resim 2. Oturarak voleybolda smaç	25
Resim 3. Oturarak voleybolda koç yedek oyuncu ve oyuncu dağılımı	27
Resim 4. İran ve Rusya oturarak voleybol takımı karşılaşması	29
Resim 5. Oturarak voleybolda blok	30
Resim 6. Oturarak voleybol müsabakasından bir görünüm.	31
Resim 7. Oturarak voleybolda servis atışı.....	32
Resim 8. Oturarak voleybolda manşet.....	33
Resim 9. Oturarak voleybol sınıflama şeması.....	35
Resim 10. İran oturarak voleybol bayan takımı	36
Resim 11. Oturarak voleybol maç öncesi ısınma	37
Resim 12. Oturarak voleybolda saha kenarındaki protezler.....	38

KISALTMALAR

ABD	: Amerika Birleşik Devletleri
BESF	: Bedensel Engelliler Spor Federasyonu
BM	: Birleşmiş Milletler
BSE	: Benlik Saygısı Envanteri
BSÖ	: Benlik Saygısı Ölçeği
CPİSRA	: Cerebral Felç
ECVD	: Avrupa Engelli Bireyler İçin Voleybol Komitesi
FIVB	: Uluslararası Voleybol Federasyonu
IOC	: Uluslar arası Olimpiyat Komitesi
ISMWSF	: Uluslar arası Tekerlekli Sandalye Spor Federasyonu
ISOD	: Uluslar arası Bedensel Engelliler Spor Organizasyonu
NEVOBO	: Hollanda Voleybol Federasyonu
TÖSF	: Türkiye Özürlüler Spor Federasyonu
WOVD	: Özürlüler İçin Dünya Voleybol Örgütü
YMCA	: Genç Hıristiyan Erkekler Birliği

1. ÖZET

Sportif etkinliklere katılan bireyler oyun ve hareketler aracılığıyla duygularını ifade etme imkânı bulur aynı zamanda saldırganlık, utangaçlık, kıskançlık gibi duyguların boşalmasını sağlayarak, fiziksel olduğu kadar sosyal gelişimlerine de katkıda bulunurlar. Bu çalışmanın amacı oturarak voleybol oynayan bedensel engelli sporcuların benlik saygısı düzeylerini araştırmaktır.

Araştırmanın evrenini Oturarak Voleybol Türkiye Şampiyonası'na katılan 77 erkek, 5 kadın toplam 82 bedensel engelli sporcu oluşturmaktadır. Çalışmada evrenin tamamına ulaşıldığı için örneklem alınmamıştır. Araştırma tipi olarak tanımlayıcı model esas alınmıştır. Veri toplama aracı olarak; 8 soruluk “Kişisel Bilgi Formu” ile S. Coopersmith tarafından geliştirilen 25 soruluk “Benlik Saygısı Envanteri” kullanılmıştır. Çalışmadan elde edilen verilerin analizleri istatistik paket programıyla t testi, One Way ANOVA, yüzde ve frekans dağılımı şeklinde değerlendirilmiştir.

Araştırma sonucunda oturarak voleybol oynayan bedensel engelli sporcuların benlik saygısı puanlarının ($\bar{X}$:73,02) yüksek düzeyde olduğu saptandı. Cinsiyet, yaş, medeni durum, eğitim durumu, anne-baba eğitim durumu, aylık gelir ve engel gerekçesi açısından benlik saygısı puanları arasında anlamlı bir farklılık olmadığı görülürken ($p>0,05$), engel düzeyi açısından benlik saygısı puanları arasında anlamlı farklılık olduğu tespit edilmiştir ($p<0,05$).

Sonuç olarak oturarak voleybol oynayan bedensel engelli sporcuların benlik saygısı düzeylerinin yüksek seviyede olduğu söylenebilir.

Anahtar kelimeler: Bedensel Engelli, Oturarak Voleybol, Benlik Saygısı, Engelliler İçin Spor

2. ABSTRACT

Individuals who participate to the sportive activities find opportunity to Express their emotions through games and actions, and they, beside their physical development, also contribute to their social development by ensuring their feelings like aggression, shyness, jealousy be discharged as well. The purpose of these study is to survey the self-esteem level of the handicapped sportsmen who play sitting volleyball.

The nature of the survey is consisted of 77 male, 5 female, totally 82 physically handicapped sportsmen who participated to the Sitting Volleyball Turkey Championship. No any samples have been taken, for the whole nature was obtained in the study. The descriptive model of study type was taken as a basis. “Personal Information Form” consisted of 8 questions and “Inventory of Self-esteem”, developed by S. Coopersmith, consisted of 25 questions were used as data collection tools. The data analyses obtained from the study have been assessed by statistical package program, by way of t test, One Way ANOVA, percent and frequency distribution.

As the result of the survey, it was found that the self-esteem points ($\bar{x}$:73,02) of the physically handicapped sportsmen who play sitting volleyball is of high level. While seeing that there is no any significant difference between the self-esteem points ($p>0,05$) in respect of gender, age, marital status, educational status, parent’s educational status, monthly income and the reason of the handicap, it was found that there was a significant difference between the self-esteem points with respect to the handicap level ($p<0,05$).

As a conclusion it could be said that the self-esteem level of the physically handicapped sportsmen who play sitting volleyball, is high.

Keywords: Physically Handicapped, Sitting Volleyball, Self-esteem, Sports for the disabled

3. GİRİŞ

Kişiliği etkileyen en önemli faktör benliktir. Benlik, kendi kişiliğimize ilişkin kanılarımız ve kendi görüş tarzımızdan oluşan bir kavramdır. Bu nedenle benlik, kişiliğin özel yanı olarak da tanımlanabilmektedir. Bireyin özellikleri, yetenekleri, değer yargıları ve ideallerine ilişkin kanıların dinamik bir örtünüşü olarak adlandırılan benlik kısaca bireyin kendi kimliğinin farkında olmasıdır (38,45).

Kişinin kendi yeteneklerinin farkına varması, kendine yetebilmeyi öğrenmesi ancak rehabilitasyon ve eğitimle gerçekleşebilmektedir. Engelli kişilerin rehabilitasyonunda spor, güven, denge, kas kontrolü, hareketlerde özgürlük ve koordinasyon kazanmak için kullanılabilir. Sporun; engelli ve engelli olmayan kişileri sosyalleştirdiği, iyi kötü tüm yaşam değerlerini bir arada paylaşmayı öğrettiği, ruhsal yapıya sağladığı destek yanında disiplin, rekabet ve arkadaşlık hislerini uyandırarak kişinin bağımsızlığını kazanmasında ve benliğinin oluşmasında ciddi bir rol oynadığı görülmektedir (4,30).

Engelli olmak, hiç kimsenin kendi tercihi değildir. İnsanlar doğuştan veya doğduktan sonra geçirdikleri hastalıklar veya kazalar sonucunda, vücut fonksiyonlarını yitirebilir veya bazı organlarını kaybedebilirler. Bu durum, yaşamlarında, yerine getirmeleri gereken bazı görevleri yapmalarını engeller (32).

Engellilerin toplumla kaynaşabilmeleri ve kendilerini ifade edebilmeleri için spor oldukça önemlidir (15,64).

Her türlü spor aktiviteleri sosyal bir deneyimdir. Sportif etkinliklere katılan bireyler oyun ve hareketler aracılığıyla duygularını ifade etme imkânı bulur aynı zamanda saldırganlık, utangaçlık, kıskançlık gibi duyguların boşalmasını

sağlar ve bunların kontrol edilmesi öğrenirler. Baskı altındayken enerjiden kurtulmanın yolu, oyun ve de spor etkinliklerine katılmaktır. Spor etkinliklerine katılan bireyler fiziksel olduğu kadar, sosyal gelişimlerini de katkı sağlarlar (2).

Sporun engellilerin yaşamındaki yeri oldukça önemlidir. Spor aracılığıyla engellilerin çevrelerindeki kişilerle ilişkileri düzenlenir, paylaşma, özveri duyguları daha gelişmiş ve kendilerine güvenleri artmış olacaktır. Engellilerin kendi aralarında ve engelli olmayanlarla işbirliği, iletişim ve paylaşım içerisinde olmaları, birlikte oyun oynamaları, sosyal etkinliklere birlikte katılmaları gerçekleşmiş olur (55).

Türkiye’de sporla ilgili araştırmalar incelendiğinde çok sayıda araştırmanın yapıldığı ve yapılmaya da devam ettiği görülürken, sporda psiko-sosyal alanlar kapsamında yapılan çalışma sayısının, yurt dışında yapılan çalışma sayısına göre çok düşük olduğu görülmüştür. Araştırmamızın diğer çalışmalardan ayrılan yönü, evrenini Oturarak Voleybol Türkiye Şampiyonası’na katılan bedensel engelli tüm sporcuların oluşturması ve sporla ilgili yapılan diğer benlik saygısı araştırmalarından farklı olmasıdır.

Bu çalışmanın amacı oturarak voleybol oynayan bedensel engelli sporcuların benlik saygısı düzeylerini araştırmaktır.

3.1. Benlik Kavramı

Benlik, kişiliğin gelişim sürecinde oluşan ve kişiliğin bir boyutu olan, doğuştan gelen özelliklerin çevreyle etkileşimi sonucunda ortaya çıkan bir kavramdır. Benlik insanın kendi kişiliğine ilişkin kanıların toplamı, kendisini tanıma ve değerlendirme biçimi kısaca kişiliğin öznel yanıdır (59).

Benlik, fenomenal algı alanında “Bana ait.” diyebileceğimiz yaşantılar bütünüdür. Bir insanın benlik bilinci kendisiyle ilgili düşüncelerini, algılamalarını, kanaatlerini ve kendisini nasıl gördüğünü özetleyen bir kavramdır (68).

Benlik kavramı insanın kendini algılayış ve kavrayış biçimidir (16).

3.2. Benlik Saygısı

Benlik saygısı; temel olarak bireyin kendini değerlendirirken kullandığı tutumun yönüne bağlıdır. Birey kendini değerlendirirken olumlu bir tutum içindeyse, benlik saygısı yükselmekte; olumsuz bir tutum içindeyse benlik saygısı düşmektedir. Benlik saygısı seviyesinin düşük olması bireyin iç dünyasında boşluk duygusu yaratmakta, toplumsal yaşamda çeşitli uyum bozukluklarına neden olmakta ve giderek bireyin psikolojik sağlığını bozmaktadır (44).

Benlik saygısı, kişinin kendisiyle barışıklığının bir uzantısıdır. Benlik saygısı insanın kendini ve sınırlarını olduğu gibi kabul etmesi ile ilgilidir. Benlik saygısı, özgüven gibi dış değerlendirmelere açık olmadığı için başarısızlıktan zarar görmez (17).

Benlik saygısı, kişinin kendisini benimseyip değer vermesi, kendisine güven duyması ve kişinin kendini değerlendirmesi sonucunda ulaştığı benlik kavramını onaylamasından doğan beğeni durumudur (73).

3.2.1. Benlik Kavramının Gelişimi

Benlik kavramının gelişimi, bireyin çevresiyle olan yaşamı ve algılayış biçimine göre gelişme gösteren bir kavramdır. Benliğin gelişim süreci içerisinde birey kendisi ve çevresiyle ilgili olumlu yönde uyarılarak alır ve kendini daha değerli hissetmeye başlar böylece kendisine ve çevresine saygı duymaya başlar (16).

3.2.2. Benlik Kavramının Gelişimini Etkileyen Etmenler

Benlik kavramının gelişmesini etkileyen etmenlerin aile, sosyal etkileşimler, yaş, akademik başarı, cinsiyet, sosyo-ekonomik düzey ve bedensel farklılıklar gibi kavramların olduğu görülmektedir (34).

Benlik kavramı bir defada gelişmez. Her insanın ulaşmak istediği bir benlik algısı vardır. İnsan yaşamı boyunca özlediği, kendine yakıştırdığı benlik kavramına ulaşmaya çalışır. Benlik gelişimi doğuştan başlar ve yaşam boyu sürer. Benlik, diğer insanlarla etkileşimden ya da kendi duygularımızla ve düşüncelerimizle iç diyalogumuzdan çıkar. Disiplin ve sevgi aracılığıyla anne babadan, uygun davranışı gösterme, baskısıyla yaşatlardan, başarı ya da başarısızlıkla okul yaşantılarından ve birçok başka olaydan etkilenir. Buna karşılık ruh ve beden sağlığımızı, başkalarıyla ilişkiler, akademik başarılar ve meslek seçimi etkileyebilir (72,36).

3.2.3. Benlik Saygısını Meydana Getiren Öğeler

Benlik saygısı düşük ve yüksek benlik saygısı olmak üzere 2 grupta incelenebilir.

Düşük benlik saygısı olan bireylerin çoğu, hayattaki başarıların büyük bir bölümünü kendi kontrollerinin dışındaki diğer etkenlere dayandırır, bu nedenle kendilerine olan güvenlerini ve gelecekte başarılı olma şanslarını azaltırlar. Bir hata yaptıklarında veya başarısızlığa maruz kaldıklarında, bunu kendileri dışındaki nedenlere dayandırarak açıklarlar. Bu onların yeni ve daha başarılı

stratejiler geliştirmelerine veya yardıma veya tavsiyeye başvurmalarını daha da zorlaştırır (70).

Yüksek benlik saygısı olan birey, başarılarını büyük ölçüde kendi emeği ve becerisi olarak görür. Kendi kontrol duygusunu hisseder ve başarısızlığa uğradığında daha iyisini yapmak için motive olur. Değişiklikler yapmaya ve daha fazla çalışmaya ihtiyaç duyduğunun farkına vararak, hatalarını kabul eder ve başkalarını suçlamaktan kaçınır (70).

3.2.4. Benlik Saygısını Etkileyen Faktörler

- Kültür,
- Toplum değerleri,
- Yaş,
- Cinsiyet,
- İletişim ve ilişki yöntemi,
- Ekonomi,
- İş,
- Akademik başarı,
- Geri besleme,
- Kendi kendini değerlendirme,
- Alışkanlıklar,
- Babanın ya da annenin mesleği,
- Serbest zaman etkinlikleridir (28,45,54).

3.2.5. Benlik Saygısını Olumsuz Etkileyen Durumlar

- Kişinin kendi kendine ortaya koyduğu kurallar
- Mükemmeliyetçilik
- Eleştirilere duyarlı olma
- Atılğan olamama

3.2.6. Benlik Saygısının Özellikleri

Benlik saygısı yüksek düzeyde olan insanlarla anlaşmak kolaydır. Bu durumdaki insanlar neşeli, hoşgörülü ve diğerlerinin fikirlerini dinlemeye açık olurlar. Temel gereksinimlerini karşılamışlardır, başkalarının ihtiyaçlarına zaman ayırabilirler. Kendi kişilikleri o denli güçlü ve sağlamdır ki, bazı riskleri bile göze alabilirler. Kendi kendilerine hata yaptıklarını dahi itiraf edebilirler. Eleştirilebilir, küçümsenebilir. Bunlar öz saygılarında ancak ufak izler bırakır (46).

Tablo 1. Benlik Saygısı Karşılaştırma Tablosu (45,5)

“Benlik Saygısı Yüksek Olan İnsanlar	Benlik Saygısı Düşük Olan İnsanlar
Kendilerine saygı duyulmasını isterler	Eleştiriye açık olmama
Beceri, davranış, cinsellik ve görünüşleri olumludur	Beceri, davranış, cinsellik ve görünüşleri negatiftir
Gözlemlensin veya gözlemlenmesin eşit performans sergilerler	Gözlemlendiklerinde daha az performans sergilerler
Eleştirildiklerinde savunmaya geçmezler ve atılgan davranırlar	Eleştirildiklerinde savunmaya geçerler ve pasif davranırlar
İltifatları kolaylıkla kabul ederler	İltifatları kabul etmekte zorlanırlar
Performanslarını gerçekçi olarak değerlendirebilirler	Performanslarını gerçekçi olarak değerlendiremezler
Kurumlarında aktiftirler	Kurumlarında pasif ya da sınırlı hareket ederler
Otorite figürlerine karşı rahattırlar	Otorite figürlerine karşı rahat değildirler
Genel olarak hayatlarından memnundurlar	Genel olarak hayatlarından memnun değildirler
Güçlü bir sosyal destek sistemleri vardır	Zayıf bir sosyal destek sistemleri vardır
Kendilerini kontrol edebilirler (iç kontrollüdürler)	Dıştan kontrol edilirler
Aktivitelere daha çok katılırlar	Yeni deneyimler ve aktivitelere katılmada tereddüt gösterirler
Kendine güven duyguları gelişmiştir.	Aşağılık hissi, karamsarlık duyguları vardır
İnsanlara pozitif tepkiler verirler	Diğer insanlara olumsuz tepki verirler
Grupta liderlik özelliği gösterirler	Kolaylıkla vazgeçme özellikleri vardır
Bağımsız olarak aktiviteleri yapabilme özelliği vardır	
Kendilerini önemli ve zahmete değer olarak görürler	Kendini değersiz, sevimsiz ve önemsiz hissetme
İyimser, mutlu, hoş kişiler arası ilişkiler kurarlar	Çekingen, yetersiz sosyal ilişkiler
Bazı alanlarda kendilerini diğerlerinden daha başarılı olarak görürler	Diğerlerinin başarılarını gözleme, grupta beceriksizce aktiviteler yapma
Problem çözmede etkinlik vardır	Başkalarının olumlu desteğine ve yüreklendirmesine aşırı gereksinim duyma

Bireylerde benlik saygısı bozulması sonucu görülen özellikler şöyledir:

- Kendini eleştirme
- Girişimlerin sonuçlarına yönelik olumsuz beklentiler
- Artmış endişe ve korku
- Yetersizlik veya ümitsizlik duyguları
- Kendini kötüleyen duygu ve davranışlar
- Öz-bakım yetersizliği
- Bir işin devamını getirememe
- Başkalarına ve kendilerine güvenmeme
- Olumlu eleştirileri kabul edememe
- Kendine zarar verme davranışları
- Ambivalans (zıt) duygular yasama
- Kendi hakkında mantıksız katı standartlar
- Gerçek güç ve kabiliyetleri küçümseme
- Gerçek veya hayali başarısızlıkla ilgili ön yargı
- Utanç ve suçluluk duyguları
- Kendine değer vermeme
- Kendilerine ait kararlarının olmaması, sürekli diğer insanların kararlarına göre yaşama ve risk almama

Benlik saygısı bozukluğunda kişinin kendine güveni ve kendine verdiği değer azalır, kendisi hakkında negatif duygular yasayabilir. Özgüven bozukluğu sonuçta kendine güven ve kendine değer verme duygularının kaybolmasına yol açar. Düşük özgüven, durumsal veya kronik olabilir. Benlik saygısı çeşitli nedenlere bağlı olarak etkilenebilir, artıp azalabilir (26,31, 61,71).

3.2.7. Benlik Saygısının Sporla İlişkisi

Bedensel etkinlik ve fiziksel sağlık ilişkisini inceleyen çalışmaların sayısıyla karşılaştırıldığında psiko-sosyal sağlığa yönelik etki üzerindeki çalışmaların çok sınırlı olduğu fark edilecektir. Spor faaliyetlerinin ruhsal sağlığa etkisiyle ilgili çalışmalar genellikle dört boyut üzerinde yoğunlaşmıştır, bunlar duygu-durum, korku, depresyon ve benlik tasavvurudur (20).

3.2.8. Benlik Saygısı İle İlgili Yapılmış Çalışmalar

Bu bölümde benlik saygısı ile ilgili yurt dışında ve yurt içinde yapılmış araştırmalara yer verilecektir.

Yapılan araştırmalara bakıldığında benlik saygısının önemli bir problem olarak görüldüğü ve bu konuyla ilgili yapılmış az sayıda betimsel ve deneysel çalışmanın bulunduğu gözlenmektedir.

Benlik saygısı ile kişisel özellikler kapsamında, cinsiyet, yaş, sınıf, akademik başarı, yaşadığı yer, sosyoekonomik durum, aile özellikleri, duygusal olgunluk arasındaki ilişkilerin araştırıldığı görülmektedir.

Knox ve diğerleri (2000) tarafından lise öğrencileri ile yapılan çalışmada kız ve erkek öğrencilerin benlik saygısı düzeyleri arasında anlamlı fark bulunamamıştır (47).

Orr ve Diener (1995) şehirli ve şehirli olmayan ergenler üzerinde benlik saygısında cinsiyet farklılıkları üzerinde sosyal grupların etkilerini incelemişlerdir. Bulgular kızların erkeklerden anlamlı düzeyde düşük benlik saygısına sahip olduklarını; şehirli olmayan ergenlerde de, kızların daha düşük benlik saygısı gösterdiklerini, şehirli ergenlerde ise cinsiyet farklılığının gözlenmediğini göstermiştir (52).

İnanç (1987) ülkemizde ergenlerle ilgili yaptığı çalışmada, büyük yaş grubu kız öğrencilerin aynı yaş grubu erkek öğrencilere oranla daha düşük benlik saygısına sahip oldukları sonucunu bulmuştur (39).

Chubb, Fertman, Ross, (1997), yaptıkları çalışmada benlik saygısı ve denetim odağının lise yıllarında değişip değişmeyeceğini ve bu değişkenlerde cinsiyet farkının olup olmadığını araştırmışlardır. Araştırmaya 1989 yılında 9'uncu sınıfa devam eden 174 öğrenci katılmıştır. Bu öğrencilerin cinsiyet değişkenine göre 4 yıl boyunca benlik saygıları ve denetimleri ölçülmüş, sonuçta kız öğrenciler için düşük benlik saygısı puanının denetim odağında anlamlı derecede etkili olduğu bulunmuştur (24).

Mc Gee, Williams (2000), yapmış oldukları araştırmada ergenler, sağlıksız davranışlar ile küresel ve akademik benlik saygısı arasındaki ilişkiyi incelemişlerdir. Araştırma bulgularında küresel benlik saygısının yeme problemi, intihar fikri, ilaç kullanımı gibi sağlıksız davranışları etkilediği görülmüştür. Akademik benlik saygısı ile ilaç kullanımı ve erken cinsel aktiviteler arasında anlamlı fark olmadığı görülmüştür (50).

Brittain, I. (2004), spor aktivitelerinin engellilerin gelişim ine katkılarını araştırdığı bu çalışması, Sidney 2000 Olimpiyatlarına katılan bir grup atlet üzerinde gerçekleştirilmiştir. Bu grup üzerinde spor aktivitelerinin engellilerin gelişimindeki etkisi ve eğitim deneyimlerinin tüm hayatlarındaki diğer alanlar üzerindeki etkileri incelenmiştir. Araştırma sonucunda bu çocukların öğrenim hayatları boyunca aldıkları beden eğitimi derslerinin onları güçlü, rekabetçi hale getirdiği, bu durumun onların engelli spor takımlarına da oyuncu olarak katılmalarını sağladığı belirtilmiştir (21).

Mullis ve Normandin (1992), ergenlerin lise dönemi boyunca benlik saygısı düzeyini incelemişlerdir. Araştırmanın sonucunda benlik saygısının yaşla birlikte arttığı gözlenmiş, ortaokuldan liseye geçiş döneminin benlik saygısının gelişimi açısından en kritik dönem olduğu belirtilmiştir. Çalışmada cinsiyetle benlik saygısının gelişimi arasında önemli bir ilişki olmadığı, ancak ailenin gelir durumunun, eğitim düzeyinin ve sosyoekonomik statüsünün önemli bir etken olduğu ortaya çıkmıştır (51).

Aksaray S (2003) ergenlerde kaygı ile benlik saygısı arasındaki ilişki konusunda 12- 14 yaşları arasında 1431 ergen üzerinde yaptığı çalışmada ergenlerin benlik saygıları ile sürekli kaygıları arasında olumsuz yönde anlamlı ilişkiler bulunmuştur. Sürekli kaygı yükseldikçe benlik saygısı azalmaktadır. Erkek öğrencilerin benlik saygıları kız öğrencilerin benlik saygılarından anlamlı ölçüde yüksektir. Sosyo-ekonomik seviye yükseldikçe ergenlerin benlik saygıları da yükselmektedir. Benlik saygısı insanın kendini ne kadar kabul ettiği, sevdiği değer verdiği ve çevresinden ne kadar onaya gördüğüyle ilişkilidir (3).

3.3. Engel Tanımı

Bireyin yaşadığı sürece, yaş, cinsiyet, sosyal ve kültürel faktörlere bağlı olarak oynanması gereken roller vardır. Birey yetersizlik yüzünden bu rolleri gereği gibi yerine getirememesine “engel-özür” denir (57).

Engel kavramı sadece bireyi ilgilendirmez. Çünkü engelli biri sosyal ortamda sürekli olarak başka engellerle karşılaşır. Okulda caddede ve spor alanlarında karşılaşır. Dolayısıyla engel bir sosyal sorun olmasından dolayı toplumunda bir sorunu durumuna gelir. Çünkü bireyler çok değişik nedenlerden ötürü engelli hale düşebilmektedirler (57).

3.4. Engelli Tanımları

Avrupa Gençlik Konseyince Yapılan Tanım

Milli yasaların hemen hepsinde engelli yeteneklerin en az 2/3 ünde bir azalma veya yetersizliği takiben çalışma imkânları kısıtlı kişiler olarak tanımlanır (18).

B.M. Genel Kurulu'nun _insan Hakları Evrensel beyannamesi'ne ek 3447 no'lu ve 09 Aralık 1975 tarihli “sakat kişinin hakları Bildirisi”nin 1. Maddesi engelliye şöyle tanımlar: “normal bir kişinin kişisel veya sosyal yaşantısında kendi kendisine yapması gereken işleri bedensel veya ruhsal kabiliyetindeki kalıtsal ya da sonradan olma herhangi bir noksanlık sonucu yapamayanlara engelli denir”(7).

Anatomik, fizyolojik psikolojik yapı ve fonksiyonlarındaki eksiklik kayıp ya da anormal durum sonucu normal bir insanın başarı ile sonuçlandırabileceği aktivitelerin sınırlı veya tam olarak yapılamaması durumudur (1).

Engellilik (Handicap) bir bozukluk veya özür nedeniyle yaş, cinsiyet, sosyal ve kültürel faktörlere bağlı olarak kişiden beklenen rollerin kısıtlanması ya da yerine getirilememesi halidir (56).

3.5. Engelliliğin Genel Nedenleri

3.5.1. Doğum Öncesi Nedenler

Nedenlerden birisi annenin hamilelik döneminde geçirdiği kızamıkçık gibi bulaşıcı hastalıklardır. Diğer nedenler arasında anne rahmindeki kesenin (çocuk eşi, plasenta) ana rahminden erken ayrılması, plasenta yetersizliği, annenin zatürree geçirmesi, annedeki kalp-akciğer hastalığı, kan grubu uyumsuzluğu, şeker hastalığı annenin alkol ve ilaç bağımlılığı, sayılabilir (6,42).

3.5.2. Doğum Sırası Nedenler

Doğum eyleminin zor olması ve normalden uzun sürmesi beyin felci riskini arttırabilir. Bunlar bebeğin beyninin yeterli oksijen almamasına neden olur (6,42).

3.5.3. Doğum Sonrası Nedenler

Beyin iltihabı, menenjit, çocuğun yüksek ateşe bağlı havale geçirmesi, beyin travması (zedelenmesi) doğum sonrası dönemde en sık görülen nedenlerdir. Travmatik nedenler arasında trafik kazaları, yüksekten düşme ve dövülmüş çocuklar sayılabilir. Bunlar beyinde kanamaya yol açar. Suda boğulmaktan kurtarılan çocuklarda da eğer beyin oksijensiz kalmışsa beyin felci gelişecektir (6,42,20).

3.6. Engelli Grupları

3.6.1. Zihinsel engelliler

Gelişim süreci içerisinde genel fiziksel işlevlerde normallerden önemli derecede gerilik ve uyumsal davranışlarda yetersizlik gösterme durumu olarak adlandırılır (29).

3.6.2. İşitme engelliler

İşitme engeli, kısmi ya da tamamen duyma kaybı olarak adlandırılan bir engel türüdür. İşitme bozukluğu, özellikle engelli bireyin sosyal yaşamındaki iletişim süreci dikkate alındığında ciddi bir dezavantajdır. Hareketlerde denge problem, yaşanmasına neden olur (48).

3.6.3. Görme engelliler

Özyürek'e göre, görme yetersizliği, göz ve görme ile ilgili organlarda, yapısal bozukluk ya da işleyiş bozukluğu olması sonucu, gözün işlevini yerine getirememesi yani görememesidir (60).

Görme yetersizliği kişilerin gelişimini, sosyal çevresiyle iletişimini ve eğitim imkânlarından yararlanmasını olumsuz yönde etkileyebilmektedir. Görme engelli bireyler çevrelerindeki bireylerin davranışlarından da etkilenebilmektedirler. Bireylerin gösterdikleri acıma, aşırı koruma gibi yanlış tavırlar nedeniyle sosyal yetenekleri öğrenme ve uygulamada zorluk yaşamaktadırlar. Görme yetersizliğinin en yaygın nedenleri doğum öncesi kataraktlar, göz sinirinin yetersiz gelişimi, erken doğan bebeklerin kuvöz de fazla oksijene maruz kalmaları, göz küresinin yokluğu, küçük göz, glokom ve göz tümörüdür. Daha az görülen görme yetersizliği nedenleri miyopluk, albinizm ve şaşılıktır (69).

3.6.4. Bedensel engelliler

İskelet ve kas bozuklukları, eklem bozuklukları ve hastalıklarını, merkezi sinir sistemindeki bozuklukları ve yetersizlikleri, devimsel bozuklukları ve yetersizlikleri kapsamına almaktadır (60).

Kas ve iskelet sisteminde yetersizlik, eksiklik ve fonksiyon kaybı olan kişiler bedensel engelli olarak adlandırılır. El, kol, bacak, ayak, parmak ve omurgalarında; kısalık, eksiklik, fazlalık, yokluk, hareket kısıtlılığı, şekil bozukluğu, kas güçsüzlüğü, kemik hastalığı olanlar, felçlileri, serebral palsy, spastikler ve sipina bifida olanlar bu gruba girmektedir (60).

3.7. Bedensel Engelli Tanımı

Doğuştan veya sonradan oluşan kas-iskelet-sinir sistemini ilgilendiren hastalık veya yaralanmaların yol açtığı kayıplara bağlı olarak bedensel yeteneklerini çeşitli derecede kaybeden, toplumsal yaşama uyum sağlama ve günlük gereksinimlerini karşılamada güçlükleri olan korunma, bakım, rehabilitasyon ve danışmanlık hizmetlerine ihtiyaç duyan bireylere bedensel engelli denir (12).

Bedensel engellilik, insan yapı ve biçiminin fiziksel yönlerinde herhangi bir bozukluk veya eksiklik oluşturarak yine onun bedensel yeteneklerini engelleyen veya bütünüyle kaldıran engellilik türüdür. Örneğin görmeyen gözler, işitmeyen kulaklar, konuşma bozuklukları diğerine oranla kısa bir bacak veya olamayan bir kol, insan yapısının fiziksel becerilerini engelleyen etmenlerdir (63).

3.8. Bedensel Engele Yol Açan Durumlar

3.8.1. Spinal Kord Yaralanmaları

Spinal kord yaralanmaları yaşamı değiştiren travmaların en önemlilerinden biridir. Travmanın spinal korda verdiği hasarın gözle görülebilir etkileri istemli kas kullanımının kaybı ve paralizilerdir (4,49).

Spinal kord yaralanmasını takiben gelişen komplikasyonlar: basınç yaraları, nörojenik mesane, spastisite, kardiovasküler komplikasyonlar, anemi, pulmoner disfonksiyon, derin ven trombozu, otonomik disrefleksi, heterotopik ossifikasyon, gastrointestinal disfonksiyon, ağrı, cinsel problemler ve psikolojik sorunlardır (4,62).

3.8.2. Doğuştan Uzuu Eksiklikleri

Parmak, el, kol ve bacak gibi uzuvların doğuştan kısmen ya da tamamen oluşmadığı durumlarda ortaya çıkar. Nedeni ise annenin hamileliğinin erken döneminde (ilk üç ay) kullanılması sakıncalı olan ilaçları kullanmasıdır (6,42).

3.8.3. Doğuştan Kalça Çıkığı

Doğum öncesi, doğumda ve doğumdan bir müddet sonra kalça eklemının yetersiz gelişimine bağılı olarak eklemde ortaya çıkan bir durumdur. Kız çocuklarında erkeklere oranla fazla görülür. Bebeğin kundaklanması kalça çıkıklığının en önemli nedenidir (6,42).

3.8.4. Çarpık Ayak

Bir ya da her iki ayağın topuğu ile birlikte içe dönük ve bükük olması şeklinde görülmesidir. İki tipi vardır: Esnek ve sert şekil bozukluğu (deformite). Esnek olanı doğumdan bir müddet sonra alçı ve egzersiz uygulamaları ile düzelirken, sert olanı ameliyatla düzelir. Şekil bozukluğunun iki tipi vardır: Nedeni bilinmeyen çarpık ayak ve diğere bazı hastalıklara (beyin felci, meningomyelose gibi) bağılı olarak ortaya çıkan çarpık ayak. Beyin ve omuriliğı tutan hastalıklarda ayak çevresindeki kasların kuvvet dengesizliğine bağılı olarak çarpık ayak ortaya çıkar (6,42).

3.8.5. Doğuştan Kol Felci

Doğum sırasında kola giden sinirlerin zedelenmesine bağılı olarak ortaya çıkan felç tablosudur. Tek taraflıdır. Etkilenen kolda tamamen bir felç tablosu olabileceğı gibi, ağırlıklı olarak elde ya da omuz çevresindeki kasların zayıflığı ile de seyredebilir. Bebeğin kilosunun fazla olması, anne karnında ters duruşu, doğum eyleminin uzaması gibi nedenlerden kaynaklanan zor doğumlarda bebek

doğurtulurken yapılan manevralar bebeğin kolunda ve o kola giden sinirlerde gerilmeye neden olur. Kalıcı sinir hasarı ve felç meydana gelir (6,42).

3.8.6. Yapışık Parmak

Doğuştan el ya da ayak parmaklarından iki ya da daha fazlasının birbirinden ayrılamama kusuru nedeniyle bitişik kalması şeklinde ortaya çıkar. Basit tipte sadece cilt ortak iken, karmaşık tipte kemik de ortaktır. Bu şekil bozukluğunun ortaya çıkmasında kalıtsal geçiş önemli bir yer tutmaktadır (6,42).

3.8.7. Doğuştan Kas Hastalıkları

İskelet kaslarının yapısındaki bozulma ve buna bağlı ilerleyici kas güçsüzlüğü ile seyreden, doğumdan itibaren ortaya çıkan bir grup hastalıktır. Kas güçsüzlüğünün yanı sıra eklem sertlikleri, şekil bozuklukları ve ilerleyici sakatlıkların ortaya çıkmasına neden olur. Kalıtsal geçişli hastalıklardır. Akraba evliliklerine bağlı olarak görülme sıklığı fazladır (6,42).

3.8.8. Romatizmal Hastalıklar

Vücuttaki el-ayak eklemleri gibi küçük eklemler kadar diz, ayak bileği, kalça, omurga eklemleri gibi büyük eklemleri de tutabilen ve eklemlerin harabiyetine yol açan bir grup hastalıktır. Bu grup hastalıkların nedeni tam olarak bilinmemekle birlikte, bağışıklık sistemindeki bir bozukluktan kaynaklandığı düşünülmektedir (6,42).

3.8.9. Çocuk Felci (Polio Sekeli)

Çocuk felci, poliomyelit veya polio isimleri ile bilinen bir hastalıktır. Poliovirüs adı verilen bir virüs tarafından meydana gelir ve sinirler ve kaslar da dahil olmak üzere tüm vücudu etkileyebilir. Şiddetli hastalık durumunda sürekli felç veya ölüm meydana gelebilir. Polio bulaşıcı bir hastalıktır. Hastalık etkeni

virüsün bulaşması hastalıklı kişiye doğrudan temasla hastanın ağız ve burnundan çıkan sıvılarla veya hastalıklı kişinin virüs içeren atıkları ile temasla olabilir (9).

Genellikle ateş ya da üst solunum yolu enfeksiyonu ile başlayan kol, bacak ve gövde kaslarında felçlere, omurgada eğriliklere ve bacakta kısalığa yol açan bir hastalıktır. 1–4 yaşları arasında çocuklarda görülür. Polio virüsünün yol açtığı omurilikteki motor sinir hücrelerinin tahribatı ve buna bağlı olarak ortaya çıkan uzuv felçleri ile seyreden bir hastalıktır. Sadece motor sinirler tutulduğu için hastanın uzvunda herhangi bir his kaybı olmaz, değişen derecelerde kas felci ortaya çıkar (6,42).

3.8.10. Omurga Eğrilikleri (Skolyoz)

Omurganın yanlara doğru “S” ya da “C” şeklindeki eğriliklerine skolyoz; arkaya doğru eğriliklerine kifoz (kamburluk) denir. Skolyoz, kifoza göre daha sık karşılaşılan bir problemdir (6,42).

3.8.11. Travmatik Özürler

Trafik kazası, iş kazası, savaş gibi dış etkenlerle meydana gelen yaralanmaların neticesinde ortaya çıkan özürlere travmatik özürlere denir.

- 1- Uzuv kaybı
- 2- Kırık kaynama yokluğu
- 3- Yanlış kaynamış kırıklar
- 4- Eklem sertliği
- 5-Travmaya bağlı felçler (6,42).

3.8.12. Cücelik

Nadir görülen ortopedik problemlerden biri olup, boyun normal kabul edilen değerlerin altında kalması ya da boy kısalığı ile birlikte vücut kısımlarının

orantısız olması halidir. Boy kısalığına yol açan temel neden, uzun kemiklerin büyüme kıkırdığındaki yapısal bozukluktur. Ailesel nedenli olarak görülebilir (6,42).

3.8.13. Ampütasyon

Doğuştan veya sonradan (travma, dolaşım bozuklukları, kronik enfeksiyonlar ve tümör gibi nedenlerle) oluşan ekstremitte kayıplardır (65).

Bir uzvun (kol veya bacağın) bir kısmını veya tamamını, tıbbi nedenlerden dolayı kesme işlemine ampütasyon denir.

Damar hastalıkları, trafik kazaları, iş kazaları, tümörler, müzminleşmiş mikrobik hastalıklar, doğumsal anomaliler, yanıklar ve şeker hastalığına bağlı, daralmış olan damarlarda kan dolaşımı azalır. Beslenemeyen, oksijenlenemeyen doku giderek solar, soğur, şiddetli ağrılara neden olur, deride ülserler dediğimiz yaralar çıkar ve bu durum giderek o dokuda daha da ilerler ve nekroz denilen ölü dokuya veya kangrene çevrilir. Bu durumda, hastayı kurtarmak ve ölü dokunun ilerlemesini önleme maksadıyla, tutulan uzvun kesilmesine karar verilir (11).

3.8.14. Beyin Felci (Serebral Palsi)

Spastik çocuklar da denilen beyin felci, çocuklarda yaşamın erken dönemlerinde anatomik ve fizyolojik gelişimini henüz tamamlamamış beynin kalıcı ve hareket sistemini etkileyen hareket bozukluğudur. Bu hareket sistem bozukluğuna, zihinsel ve davranış bozuklukları da eşlik edilebilir (6,42).

3.9. Engelliler İçin Spor

Spor, özürlü kişiye fiziksel aktivitelere katılım olanağının yanı sıra kişilik gelişimi ve özgüven duygusu kazandırarak toplumsal yaşama uyum göstermesi yönünde büyük kolaylık sağlamaktadır. Spor ve fiziksel aktiviteler, rehabilite ve

tedavi edici etkisi nedeniyle, özürlü bireylerde fiziksel, zihinsel, duygusal ve sosyal gelişim aracı olarak kullanılmaktadır. Özürlü bireylerin sportif etkinliklere katılımı toplumun dikkatini özürlü bireylere çekerek, olumsuz tutum ve davranışların değişmesinde önemli bir görevi yerine getirmektedir. Sportif etkinlikler yoluyla özürlüler toplum içinde iş birliği, paylaşım ve kişiler arası ilişkilerin kurallarını öğrenirler. Yapılan aktiviteler özürlü bireylerin yaşam kalitesini yükseltir ve sporcu kimliği ile kendilerini gerçekleştirebilecekleri bir sosyal ortam yaratır. Özürlüleri hayata bağlamak açısından spor özürlülere yaşam boyu önerilmektedir (53).

Engelliler için dünyada ciddi anlamda sportif çalışmaların başlangıcı 1 Şubat 1945 olarak kabul edilir. İngiltere’de Aylesbury kentinde Stoke Mandeville rehabilitasyon merkezinde Dr. Ludwig Guttmann tarafından ikinci dünya savaşında şarapnel parçalarıyla çeşitli şekillerde yaralanmış parapleji hastalarının rehabilitasyonu için spor kullanılmaya başlanmıştır. Dr. Guttmann ilk olarak okçuluk, bowling, bilardo ve masa tenisini kullanmaya başlamıştır. Daha sonra bu olayı takım sporlarına taşıyarak tekerlekli sandalye ile önce polo, sonra da basketbol oyunlarını kullanmaya başlamıştır. Kısa bir süre sonra diğer spor dalları eskrim, cirit, gülle, tekerlekli sandalye yarışı, tekerlekli sandalye ile slalom yarışı ve halter spor dalları olaya katılmıştır. Ülkemizde ise 21 Kasım 1990 tarihinde Gençlik ve Spor Genel Müdürlüğü bünyesinde Türkiye Özürlüler Spor Federasyonu (TÖSF) kuruldu (8).

TÖSF bünyesinde kuruluşundan itibaren dört ana özürlü grubun faaliyetini bünyesine almıştır. Bunlar:

1- Bedensel Engelliler

2- Zihinsel Engelliler

3- İşitme Engelliler

4- Görme Engelliler

1997 yılında Türkiye Özürlüler Federasyonu adı Türkiye Engelliler Spor Federasyonu olarak değiştirildi (8).

3.10. Bedensel Engellilerde Spor

Günümüzde spor yalnızca yarışma amacına yönelik olarak yapılan bir aktivasyon topluluğu şeklinde değil, kişinin sağlık durumunu geliştiren veya gelişmiş sağlık durumunu devam ettiren hareketler topluluğu şeklinde ifade edilmektedir. Görüldüğü gibi sağlığı koruma veya bozulmuş olan sağlık durumunun düzeltilmesi düşüncesi, giderek ön plana çıkmakta ve insanlar bu düşünceyle spor yapmaya davet edilmektedir. Bu davet özellikle gelişmiş ülkelerde yerini bulmakta ve geniş insan kitleleri çok değişik sportif etkinliklere katılmaktadır. Spora ilginin bu denli artmasının nedeni biyolojik bir dengelemeye olan gereksinimin yanında spor yapan ve yapmayan insanların bedensel kapasitelerinde, zamanla bir takım farklılıkların ortaya çıkması ve bu farklılıkların daima spor yapan bireylerin lehine gelişmesidir. Ayrıca bireylerin çevrelerindeki kişilerle, arkadaşlarıyla ilişkileri, paylaşma ve özveri duyguları daha gelişmiş ve kendilerine güvenleri artmaktadır (41,64).

Engellilerde seçilecek olan spor türü engellinin kapasitesine uygun olmalıdır. Sahip olunan engel, engelliği normal insanlardan ayırdığı gibi, kendi engel türü haricindeki engellilerden ve hatta kendi engel türü içindeki farklı derecede engele sahip olan bireylerden de ayırır. Bu engelinin fonksiyonel

becerilerinin hayata geçirilmesi ile ilgili olduğu gibi bir yandan da onun imkânlarının sınır noktalarını belirten bir prensip olmaktadır. Gerçekten egzersizlerin gerek sahip olunan engel türüne gerekse içinde bulunulan engel derecesine tam bir uyumu olmadan kullanımı faydadan çok zarar verici olacaktır. Ayrıca yaptırılan egzersizin yapılan spor branşına özel veya genel egzersiz olması durumu da göz önüne alınmalıdır (64).

3.11. Engelliler İçin Spor Branşları

Tekerlekli Sandalye Basketbol, Eskrim, Tekerlekli Sandalye Tenis, Masa Tenisi, Atletizm, Bisiklet, Boccia, Atıcılık, Binicilik, Judo, Ağırlık Kaldırma, Ampute Futbol, Yelken, Yüzme, Goal Ball, Ayakta Voleybol, Oturarak Voleybol (11).

3.11.1. Oturarak Voleybol

Resim 1. Oturarak voleybol Türkiye şampiyonasından genel bir görünüm

Oturarak voleybol Paralimpik Oyunlarında uzun yıllardır oynanmaktadır. Maliyeti oldukça düşük olan bu spor dalı, Türkiye’de 2006’da BESF tarafından branş olarak tanınmıştır (13).

Oturarak voleybol, oyuncuların otururken zeminle temasını kesmeden ileri, geri, sağa ve sola doğru hareket etmesi olarak da adlandırılan, amputeler için oldukça uygun bir oyun olan, toplumsal bir fayda sağlarken aynı zamanda fiziksel açıdan da fayda sağlayan bir etkinliktir. Oyun taktik, teknik ve zihinsel ustalık düzeyi gibi unsurları içermektedir. Oturarak voleybol engelli olanlara başarı için fırsat sunan ve engelliliğin vermiş olduğu engelleri kırarak başkaları ile sosyalleşme olanakları, neşe ve mutluluk duygusu kazandıran bir kavramdır (74).

Resim 2. Oturarak voleybolda smaç

Oturarak voleybol, bedensel engelli kişiler için voleybol oyunundan uyarlanmış bir takım oyunudur. Hem voleybol hem de oturarak voleybolun amacı birbirine benzerlik göstermektedir. Sadece kurallarda farklılık vardır. Oturarak

voleybolda file biraz daha aşağıda, oyun alanı daha küçük ve oyun oynarken oyuncuların omuzdan kalçaya kadarki vücudun bütün kısımları kortla temas sağlamalıdır. Ayakta durmak, ayağa kalkmak ve adım almak yasaktır. Diğer bir fark ise, önde oynayan oyuncuların, rakip servisini bloklamasına izin verilmesidir (40,37).

Tablo 2. Oturarak voleybol ve voleybol karşılaştırılması (10).

Özellikler		Voleybol	Oturarak Voleybol
SAHA	Uzunluk	18 Metre	10 Metre
	Genişlik	9 Metre	6 Metre
	Atak hattı	3 Metre	2 Metre
	Servis Alanı	9 Metre	6 Metre
FİLE	Uzunluk	10-11 Metre	7,5-8 Metre
	Genişlik	1 Metre	80 cm
	Yükseklik (Bayanlar)	2,24 Metre	1,05 Metre
	Yükseklik (Erkekler)	2,43 Metre	1,15 Metre
OYUN	Oyuncu Sayıları	6 (12)	6 (12)
HAREKET	Hareket Etme Şekli	Bacaklar ve Ayaklar	Kollar ve Eller

3.11.1.1. Dünyada Oturarak Voleybol

Oturarak voleybol, ilk olarak Hollanda’da ortaya çıkmış, ilk uluslararası maç da, 1957’de oynanmış ve 1996’da Atlanta Paralimpik Oyunlar’ında ilk kez yer almıştır. İngiltere’de 1591 yılında bir şekilde voleybola benzeyen bir oyun zaten oynanıyordu. Bu durum, Amerikalı William G. Morgan’ın günümüzün voleybolunun selefi olacak olan bir oyun geliştirdiği 1895 yılına kadar sürecekti. Amerikan ordusu ve YMCA tarafından yayılan ve bu arada biraz ivme kazanan bu spor, Hollanda’ya ulaştı. Uden’de görevde olan Buis, ABD’den dönüşü üzerine, voleybolu tanıttı. Amsterdam’da bu tanıtım AMVJ tarafından yapılmıştır (10,14).

Voleybol, 1937 yılında lise öğrencileri için hala önemli bir spor iken, İkinci Dünya Savaşı’ndan sonra Kanadalılar bu sözde Amerikan oyun oynama

biçimini Hollandalılara gösterdiği zaman bu oyun gerçekten fark edildi. Lahey ve Amsterdam'ın savaş öncesi merkezlerinden sonra, Klaas Rijsdorp'un teşvik edici rehberliği voleybolun tanıtılması için çalıştı. AMVJ'en Dick Schmull ile birlikte, Hollanda voleybol topluluğunun kurulmasına önyak oldu. Bu, 1947 yılında meydana geldi ve o zamandan itibaren NeVoBo olarak kısaltılan, Hollanda spor dünyası içinde hesaba katılacak bir güç olarak yer aldı (10).

3.11.1.2.Türkiye’de Oturarak Voleybol

Resim 3. Oturarak voleybolda koç yedek oyuncu ve oyuncu dağılımı

Günümüzde, oturarak voleybol her zamankinden daha büyük ilgiyle yapılmaktadır. Teknik açıdan, bu bir sürpriz değildir. Oturarak voleybolun, voleybolu bir oyun olarak çok çekici hale getiren her şeyi mümkün olduğu kadar içermesinden emin olmak için çok fazla çaba gösterilmektedir.

Oturarak voleybolun son yıllardaki gelişimine bakıldığında;

- 3-5 Nisan 2005 tarihinde TSK (Türk Silahlı Kuvvetleri) Rehabilitasyon merkezinde TBESF (Türkiye Bedensel Engelliler Spor Federasyonu) ve ECVD (Avrupa engelliler Voleybol Komitesi) teknik üyeleri tarafından oturarak voleybolun Türkiye’deki ilk tanıtım semineri verilmiş,
- Haziran 2006 da yapılması planlanan ilk antrenör semineri 7-8-9 Temmuz tarihlerinde Niğde İlinde 24 antrenör ve kulüp temsilcisinin katılımıyla gerçekleştirilmiş,
- İlk oturarak voleybol takımı Ekim 2006 da TEMSA A.Ş. bünyesinde o zamanki adıyla TEMSA SADER SPOR KULÜBÜ kurulmuş,
- Ekim 2006 tarihinde Oturarak voleybolun sesi olan ve Türkiye’de oturarak voleybolun tanıtımına ve gelişimine çok fazla katkı sağlayan www.oturarakvoleybol.com adlı web sitesi kurulmuş,
- Oturarak voleybol icra kurulu 26 Aralık 2006 da Dikmen Polis evinde ilk resmi toplantısını Federasyon Başkanı Sayın Demirhan ŞEREFHAN başkanlığında yapmış ve 2007-2008 oturarak voleybol lig oluşumu ve icra kurulları belirlenmiş,
- 9-12 Nisan 2009 da Adana’da (Adana - Temsa Global, Adana- Martı Engelliler, Ankara- Diyanet Gençlik, Samsun-Express), 4 takımın katılımıyla ilk Türkiye Şampiyonası yapılmış ve
- 15-17 Mart 2011 de Adana da 2.’si düzenlenen Türkiye şampiyonasına 7 takım (Adana Engelliler Spor Kulübü, Adana Global Spor, Adana Martı Engelliler, Ankara Diyanet Gençlik Spor Kulübü, Konya Engelliler Spor Kulübü, Samsun İlkışık Spor Kulübü ile Samsun Ekspres) katılmış ve Adana Global Spor birinci olmuştur (10).

Lig usulü yapılan karşılaşmalar sonucunda Türkiye Şampiyonu takım belirlenerek Şampiyona kapsamında milli takıma sporcu seçilmiş, 16-20 Mayıs 2011 tarihleri arasında seçilen sporcular Adana’da Milli Takım kampına alınmış, 21-28 Nisan tarihleri arasında İran’da yapılacak özel turnuvaya ve 8-15 Ekim tarihlerinde de Hollanda’nın Rotterdam kentinde yapılacak Avrupa Şampiyonası’na katılım planlanmıştır.

Resim 4. İran ve Rusya oturarak voleybol takımı karşılaşması

3.11.1.3. Oturarak Voleybol Oyun Kuralları

*** Oyun sahası (kural 1 FIVB)**

Boyutlar: Saha köşegendir, 10 metreye 6 metre.

Yan çizgiler: Çizgiler, bu sahada dahildir.

Merkez çizgisi: Merkez çizgisi, sahayı iki yarıya ayırır, her birisi 5 metreye 6 metredir.

Servis çizgileri: Atak çizgileri, merkez çizgiye paralel olarak çizilmiştir, bu merkez çizgisinin yanına 2 metre. Servis alanı, iki çizgiyle işaretlidir ve bu çizgilerin her birisi 15 santimetre uzunluğundadır, sahanın her bir yarısının sonunda, servis alanı içine yerleştirilmiştir: dip çizginin arkasında ve buna dikey olarak. Her bir düz yan çizgiden direkt bir çizgi içine bir çizgi çizilmiştir ve diğer çizgi bunun 2 metre soluna yerleştirilir (10,11).

Resim 5. Oturarak voleybolda blok

***File ve direkler (kural 2 FIVB)**

File: File, 6,5 metre uzunluğunda ve 0,8 metre genişliğindedir.

Dikey kanatlar: Kanatlar, file üzerinde çıkıntı yapamazlar.

File yüksekliği: Filenin yüksekliği, erkekler için 1,15 metre ve bayanlar için 1,05 metredir.

Direkler: Direklerin yüksekliği, en az 1,25 olmalıdır; bunlar, oyun sahasının en az 50 santimetre dışındadır (10,11).

*** Oyuncular (kural 5 FIVB)**

Giyim: Oyuncuların uzun pantolonlar giymelerine izin verilir. Koruyucu bandajlara izin verilir. Bununla beraber, çıkıntı yapan noktaları ya da diğer oyuncular için tehlikeli olabilecek başka özellikleri olan bandajlar, hakem tarafından tehlikeli nesneler olarak görülebilir ve bu nedenle bunlara izin verilmeyebilir (10,11).

Resim 6. Oturarak voleybol müsabakasından bir görünüm.

*** Koçlar (kural 6 FIVB)**

Koçun sorumlulukları: Molalar sırasında, koç ve bir asistan, oyun sahasına girebilir.

***Oyuncuların pozisyonu ve rotasyonu (kural 9 FIVB)**

Oyun pozisyonları: Oyuncunun pozisyonuna kalça tarafından karar verilir.

Servis (kural 14 FIVB)

Servis kuralları: Servis atarken, kalça, dip çizginin arkasında olmalıdır. Bacaklar/ayaklar, oyun sahasının içinde olabilir. Diğer oyuncuların tümü, oyun sahasının içinde olmalıdır.

Diğer yarıya ve oyun sahasına giriş (kural 17 FIVB)

Fileye vuruş: Filenin uzunluğu, oturarak voleybola uygulanır. Başka bir deyişle: file 6,50 metreden daha uzun olduğunda, direklerin dışındaki fileye oyun sırasında vurulabilir.

Sahanın diğer yarısıyla temas: Oyuncular, merkez çizgi üzerinde sahanın diğer yarısına dokunamazlar (10,11).

Resim 7. Oturarak voleybolda servis atışı

Smaç vurmak (Hücum yapmak) (kural 18 FIVB)

Oyuncu, gövdesinin bir parçasıyla, bir smaç sırasında yerle temas halinde olmalıdır. Arka oyuncu, istediği biçimde smaç vurabilir, smaç anında, atak çizgisine dokunmaz ya da bunu geçmez. Smaç sırasında, arka oyuncu, vücudunun herhangi bir bölümüyle, yerle temas halinde olmak zorunda kalacaktır (10,11).

Blok (kural 19 FIVB)

Atak karesindeki oyuncuların, karşı takımdan gelen servisi bloke etmelerine izin verilir.

Defans

Defans bölgesinde, oyuncu, topa oynarken ‘oturur durumda’ olmak zorundadır. Topa plonjonla defans uygulamak için, sadece kısa bir hareket sırasında yerle temasını kaybetmesine izin verilir. Bu hareket sırasında, top, onun tarafından file üzerinde oynanmayabilir (10,11).

Resim 8. Oturarak voleybolda manşet

3.11.1.4. Oturarak Voleybolu Kimler Oynayabilir?

-Amputasyonlar (uzuvların her hangi bir yerinden kesilmiş olması)

-Hareket sistemine ait engeller: Bacaklarda ve kollarda felç olma hali, eklem ankilozları (hareket açıklığı kaybı), bacak boyu kısalığı, omurga eğriliği (skolyoz), Cücelik, endoprotezler, Multipl Skleroz (MS), Polio, Serebral Palsi olanlar oynayabilir (10).

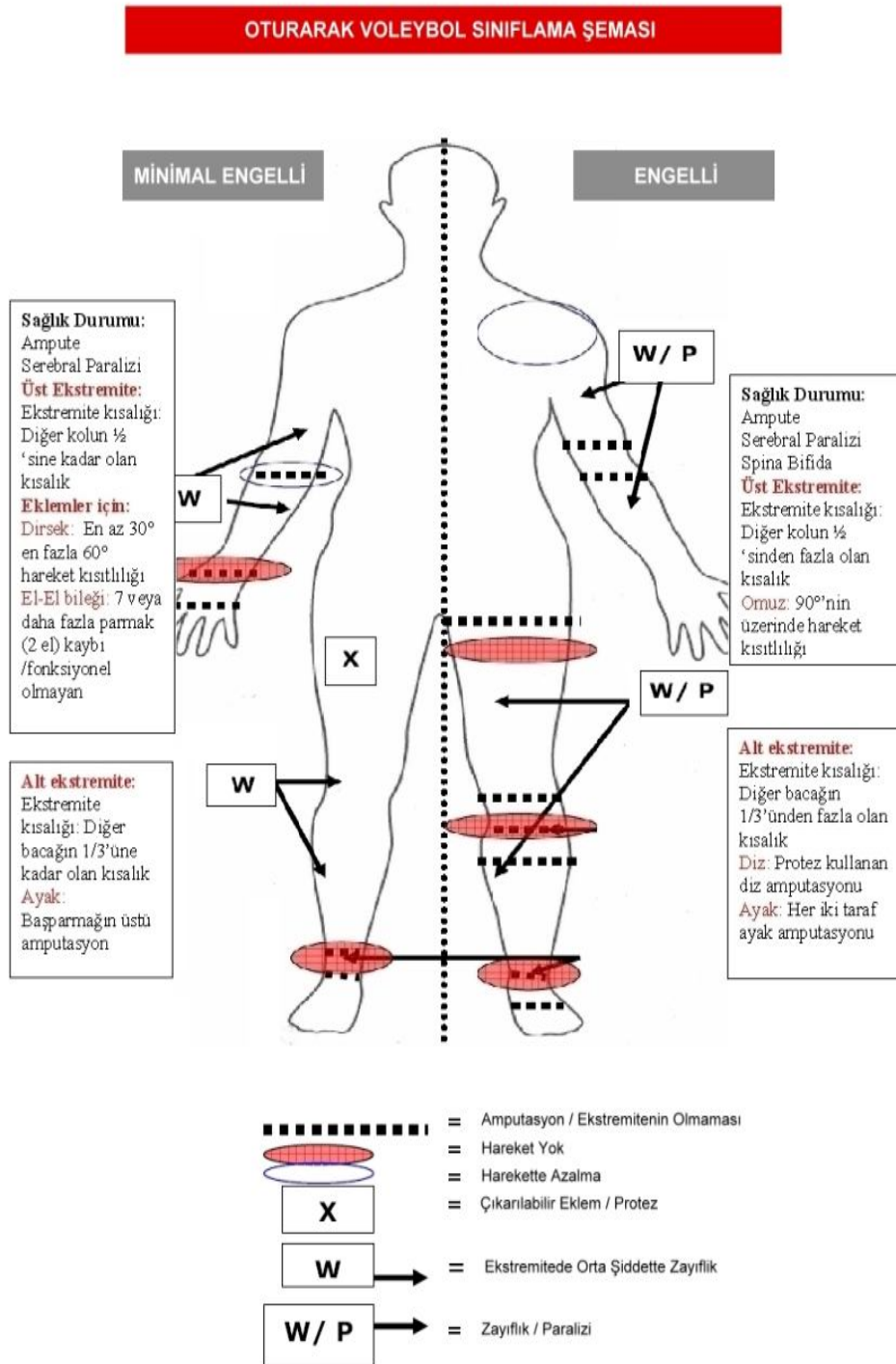
Tablo 3. Oturarak voleybolda engel durumuna göre hareket etme

Engel	Hareketlilik	Denge	Hususiyet
Çift Ampütasyon (Yüksek)	Çok iyi	Zor	Çok Hareketli
Çift Ampütasyon (Dizden Yukarısı)	Çok İyi	Epey İyi	Çok Hareketli, Oturarak Voleybol için ideal
Bir Bacak Ampütasyonu	İyi	Epey İyi	Denge, Ampütasyon yüksekliğine bağlıdır. Bacak bazen ayakaltına alınır.
Sidelaesia (Kısmi)	İyi	İyi	Bacaklar harekete yardımcı olabilir; Sidelaesia olanlar, kalçada olası his kaybı yüzünden Uluslar arası müsabakalarda yer alamazlar.
Çocuk Felci	Epey	Epey İyi	Denge engelin boyutuna bağlıdır, bacaklar ayakaltında olabilir.

3.11.1.5. Oturarak Voleybolda Sınıflandırma

Sınıflandırma, bedensel engelli atletlerin fiziksel ve işlevsel yetilerine göre çeşitli sınıf ya da gruplara ayrılmasıdır. Bu işlem tamamen oyuncuların engellerinin ya da değerlendirilmesine ya da işlevsel yetilerinin belirli bir spora katılımlarını nasıl etkilediğinin değerlendirilmesine dayanabilir. “Sınıflandırma sistemlerinin amacı, hareket potansiyelleri neredeyse birbiriyle aynı olan atletleri bir araya getirmektir” (ISMWSF El Kitabı). Sınıflandırmada, atletlerin teknik becerileri ile spordaki başarıları değil fiziksel ya da işlevsel yetileri dikkate alınmalıdır. Sınıflandırma resmi bir işlemdir: Sporlar arasında farklılık gösteren

belirli işlem ve yönetmelikler söz konusudur. Sınıflandırmayı yapan görevlilerin ilgili uluslararası spor federasyonu tarafından eyalet, ulusal ve uluslararası sınıflandırma görevlerine atanmaları gerekmektedir (10,11).

Resim 9. Oturarak voleybol sınıflama şeması

3.11.1.5.1. Voleybol Sınıflandırmasına Genel Bakış

Voleybol sınıflandırmasında, ISOD (Uluslararası Bedensel engelliler Spor Organizasyonu) tarafından kullanılan “Tıbbi nedenlerle kesilen uzuvlar ve Les Autres” sistemi esas alınır. Sınıflandırma işlemi genel olarak aşağıda belirtilen ölçütlerden bir ya da daha fazlası kullanılarak yürütülür:

Eksik Uzuv Seviyesi; söz konusu eksiklik doğuştan ise, işlevsel olarak en benzer seviye uygulanacaktır. Üst uzuvlarda eksiklik olduğunda, protez kullanılıyor olması sınıfı değiştirir. Kas Gücü 0 - 5/5 ölçeğinde Elle Kas Testi Metodu kullanılarak yapılır. Kas zayıflığı bazı fiziksel ya da medikal nedene bağlanmalıdır (sadece eğitim eksikliğinden kaynaklananlar değil). Bazı durumlarda, sınıflandırma değerlendirmesine ek olarak tıbbi kanıtlar da gerekebilir (10,11).

Resim 10. İran oturarak voleybol bayan takımı

Eklemlerin hareket oranı goniometreyle ölçüldüğü gibi, uzuv uzunluğundaki farklılıklar belirli bir yolla ölçülür. Bazı durumlarda, sınıflandırma değerlendirmesine ek olarak tıbbi kanıt da gerekebilir. CPISRA (Cerebral felç) ya da ISMWSF (Uluslar arası Tekerlekli Sandalye Federasyonu) sistemi kapsamında yapılan sınıflandırmalar da dikkate alınır (10,11).

Sınıflar ve oyuncular A, B ya da C olarak gruplara ayrılır. Fiziksel yetisi en düşük olan C, en yüksekte olan ise A'dır. Dirsek ya da diz üstü uzuv eksiklikleri olanlar, ciddi kas zayıflığıyla sonuçlanan nörolojik hasarı bulunanlar "C" sınıfına; dirsek ya da diz altı uzuv eksiklikleri olanlar, ciddi kas zayıflığıyla sonuçlanan nörolojik hasarı bulunanlar "B" sınıfına; el ya da ayak eksiklikleri, az seviyede kas zayıflığıyla ya da kısıtlı hareket yetisiyle sonuçlanan nörolojik ya da diğer fiziksel yaralanmaları ve minimal bedensel engelliliği bulunanlar ise "A" sınıfındaki oyunculara örnek olarak verilebilir (10,11).

Resim 11. Oturarak voleybol maç öncesi ısınma

Uluslararası yarışmalar için, bir takımın aşağıda belirtilen koşulları karşılaması gerekmektedir:

“Her zaman kortta en az 1 “C” sınıfı oyuncusu olmalıdır.

“Kortta en fazla 1 “A” sınıfı oyuncusu olabilir (ve takımda maksimum 2 “A” sınıfı oyuncu olabilir)

“Yukarıda belirtilenlerin dışında, B ya da C sınıfı oyunculardan oluşan bir karışım olabilir.

Takımların birçoğu genellikle kortta aşağıda belirtilen oyuncu karışımını sağlamayı amaçlar:

“A” 1 “B” 4 “C” 1 Takımlar, tüm oyuncularının “C” sınıfından ya da “C” ile “B” karışımı olmasını ve kortta hiç “A” sınıfı oyuncuları olmamasını tercih edebilir. Koç, kortta maksimum işlevsellik sağlamak amacıyla sınıflandırmaları (örneğin; lokomotor engelliliğin miktarı), engelin türünü (örneğin; kol ya da bacak eksiklikleri) ve oyuncuların kendine özgü becerilerini dengeler (10,11).

Resim 12. Oturarak voleybolda saha kenarındaki protezler.

3.11.1.5.2. Sınıflandırmanın Değerlendirilmesi – Süreç

Uluslararası Yarışma sınıflandırması bir ya da daha fazla WOVD Uluslararası sınıflandırmacı tarafından yapılmalıdır. Tıbbi nedenlerle herhangi bir uzvu kesilmiş olan oyuncuların sınıflandırmasında genellikle sadece bir sınıflandırmacı görev alır, diğer bedensel engel durumlarında ise 2 uluslararası sınıflandırmacının (en az bir tanesi oyuncunun ülkesinin dışından bir ülkeden geliyor olmalıdır) hem fikir olması gereklidir.

Yeni oyuncular (uluslararası bir sınıflandırması olmayanlar) ya da gözden geçirilecek oyuncular (herhangi bir nedenle sınıflandırması geçici olanlar) Uluslararası sınıflandırma başlamadan önce değerlendirilmelidir (10,11).

Bir turnuvada, sınıflandırma işlemi genellikle yarışma başlamadan en az 24 saat önce yapılır. Takımlar değerlendirecek yeni oyuncularını ve sınıflandırmacıların gözden geçirmek istediği oyuncuları hazır tutmalıdır. Sınıflandırmanın tarihi ve saati, daha önce mümkün olmazsa en geç turnuvanın başlamasından önce takımlara bildirilmelidir.

Her oyuncunun sınıflandırma işlemine bir takım temsilcisini getirme hakkı vardır. Oyuncu İngilizce bilmiyor ise (WOVD'nin resmi dili), tercüman sağlanması takımın sorumluluğundadır. Sınıflandırma süreci, karmaşıklığına bağlı olarak 5 ile 45 dakika arası bir zaman alır; bu süreç aşağıda belirtilenleri içerir: (10,11)

Aşama 1: Bilgi Toplanması: Kişisel bilgiler (ad, adres, doğum tarihi, takım)

Bedensel Engel (türü, nedeni, başlama tarihi - bazı durumlarda, röntgen ya da uzman raporları gibi tıbbi kanıtlar istenebilir).

Aşama 2: Fiziksel Değerlendirme: Kas testi, eklemlerin hareket oranı, kol ve bacak uzunluklarının ölçülmesi ve diğer benzer testler.

Aşama 3: İşlevsel Değerlendirme: Oyuncunun sınıfı fiziksel değerlendirme sonucunda net olarak belirlenemez ise, adil bir sınıflandırma işlemi için işlevsel testler (yürüme, koşma, zıplama, erişim, vs.) kullanılabilir.

Aşama 4: Kortta Gözlem: Tüm yeni oyuncular ve gözden geçirilecek olan oyuncular ısınma, eğitim ve yarışma boyunca sınıflandırmacılar tarafından gözlemlenecektir. Çok nadir de olsa, bir oyuncunun kortta fiziksel ve işlevsel test sırasında olandan daha fazla hareket gösterdiği görüldüğü takdirde, sınıflandırmada oyuncunun kortta gösterdiği performans dikkate alınacaktır.

Her oyuncu için bir “Sınıflandırma Pasaportu” doldurulur ve orijinali en geç turnuva sonrasında takımın yöneticisine verilir, bu belge her uluslararası turnuvada sunulmalıdır (10,11).

4. GEREÇ VE YÖNTEM

Araştırmanın evrenini 2011 yılında Adana’da düzenlenen Oturarak Voleybol Türkiye Şampiyonası’na katılan 77 erkek, 5 kadın toplam 82 bedensel engelli sporcu oluşturmaktadır. Çalışmada evrenin tamamına ulaşıldığı için örneklem alınmamıştır. Araştırma tipi olarak tanımlayıcı model esas alınmıştır.

Araştırmada Bedensel Engelliler Federasyonu bünyesinde yer alan Oturarak Voleybol oynayan bedensel engelli sporcuların benlik saygısı düzeyi puanlarının bazı değişkenler açısından incelenmesi ve değerlendirilmesi amacıyla “Anket Survey” yöntemi kullanılmıştır.

Çalışmanın yapılabilmesi için Türkiye Bedensel Engelliler Federasyonundan gerekli izin belgesi alınmış ve Etik Kurul Onay raporu alındıktan sonra çalışmaya başlanmıştır. Anket uygulaması öncesi bedensel engelli bireylerin çalışmaya katılmalarının, doğru ve eksiksiz yanıtlar vermelerinin önemi vurgulanmıştır.

Veri toplama aracı olarak; benlik saygısı durumunu değerlendirmek için S. Coopersmith tarafından geliştirilen Benlik Saygısı Envanteri (BSE) kullanılmıştır (25).Coopersmith tarafından geliştirilen 25 sorudan oluşan bu ölçek, kişinin çeşitli alanlarda kendisi hakkındaki tutumunu değerlendirmede kullanılan bir ölçme aracıdır. Ölçek “Benim Gibi” (Evet) ya da “Benim Gibi Değil” (Hayır) biçiminde işaretlenebilen maddelerden oluşmaktadır.

Ölçeğin geçerlilik güvenirlik çalışmaları, yurt dışında Taylor ve Reitz, Crandall, Silber ve Tippet tarafından yapılmıştır. Ülkemizde ise güvenirlik çalışması Turan tarafından (1986-1987) yapılmıştır (67).

Coopersmith BSE' nin araştırmada kullanılan kısa formu ise toplam 25 sorudan oluşmakta ve kişinin kendisinde o özelliği görmesi ya da görmemesi ile puanlanmaktadır. Ölçekteki maddeler 1,4,5,8,9,14,19 ve 20. maddeler Benim Gibi (Evet) olarak işaretlenirse 4 puan; 2, 3,6,7,10,11,12,13,15,16,17,18,21,22,23,24 ve 25. maddeler Benim Gibi Değil (Hayır) olarak işaretlenirse 4 puan; bunların zıttı biçimde yanıtlanırsa 0 puan verilmektedir. Ölçekten elde edilecek en yüksek puan 100, en düşük puan ise 0'dır. Ölçekten alınan puan 10- 30 puan arasındaysa düşük, 30-70 arasındaysa orta, 70-100 puan arasında ise yüksek benlik saygısına sahip olduğunu göstermektedir (72).

Araştırmada elde edilen verilerin analizinde istatistik paket programından yararlanıldı. Kişisel bilgi formu ve benlik saygısı envanterinden elde edilen verilerin çözümlenmesinde, aritmetik ortalama, frekans dağılımı ve standart sapma değerleri saptandı. Normallik sınamasına göre bağımsız gruplarda normal dağılım gösteren verilerde (cinsiyet ve medeni durum) Independent Sample T-Test kullanıldı. Gruplar arasındaki farklılıklar ve çoklu karşılaştırmalarda "One Vay ANOVA" testi kullanılırken, tek yönlü varyans analizinde ortaya çıkan anlamlı farklılığın hangi gruplar arasında olduğunu belirlemek için "Tukey" testi kullanıldı. Bu çalışmada anlamlılık düzeyi $p<0,05$ olarak kabul edildi.

5. BULGULAR

Oturarak voleybol oynayan bedensel engelli sporcuların benlik saygısı düzeylerinin incelendiği bu çalışmada değişkenlere ait sayısal dağılımlar aritmetik ortalama ($\bar{X}$) ve standart sapma (Ss) ile farklılıklar ise karşılaştırılmalı tablolar ile verildi.

Tablo 4. Benlik Saygısı Düzeyi Ölçek Puanı Değerleri

Benlik saygısı değerleri	Kişi	Minimum	Maximum	$\bar{X}$	Ss
Benlik toplam	82	40,00	100,00	73,02	14,21

Tablo 4’ te Oturarak Voleybol Oynayan Bedensel engelli sporcuların benlik saygısı düzeyi değerleri incelendiğinde benlik saygısı düzeyi puan ortalamalarının 73,02 yani yüksek seviyede olduğu tespit edildi.

Tablo 5. Oturarak Voleybol Oynayan Sporcuların Cinsiyet Değişkenlerinin Sayısal Dağılımı

Cinsiyet değişkeni	N	%
Erkek	77	93,9
Kadın	5	6,1
Toplam	82	100,0

Tablo 5’te araştırma kapsamına alınan bedensel engelli sporcuların cinsiyet değişkenleri incelendiğinde % 6,1’inin kadın, % 93,9’unun erkek olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Tablo 6. Oturarak Voleybol Oynayan Sporcuların Yaş Değişkenlerinin Sayısal Dağılımı

Yaş değişkeni	N	%
15-20yaş	16	19,5
21-25yaş	11	13,4
26-30yaş	18	22,0
31-35yaş	11	13,4
36-40yaş	16	19,5
40 ve üzeri yaş	10	12,2
Toplam	82	100,0

Tablo 6’da oturarak voleybol oynayan bedensel engelli sporcuların yaş değişkeni incelendiğinde en yüksek aralığın % 22,0 ile 26-30 yaş aralığında olduğu görülürken en düşük aralığın ise %12,2 ile 40 ve üzeri yaş arasında olduğu sonucu elde edilmiştir.

Tablo 7. Oturarak Voleybol Oynayan Sporcuların Medeni Durum Değişkenlerinin Sayısal Dağılımı

Medeni durum değişkeni	N	%
Evli	41	50,0
Bekâr	41	50,0
Toplam	82	100,0

Tablo 7’de oturarak voleybol oynayan bedensel engelli sporcuların medeni durum değişkeni incelendiğinde sporcuların % 50,0’ının evli , % 50,0’ının da bekâr olduğu sonucu elde edilmiştir.

Tablo 8. Oturarak Voleybol Oynayan Sporcuların Eğitim Durumu Değişkenlerinin Sayısal Dağılımı

Eğitim Durumu Değişkeni	N	%
Okuma-Yazma Bilmiyor	1	1,2
İlkokul Mezunu	10	12,2
Ortaokul Mezunu	13	15,9
Lise Mezunu	47	57,3
Üniversite Mezunu	11	13,4
Toplam	82	100,0

Tablo 8’de oturarak voleybol oynayan bedensel engelli sporcuların eğitim durumu değişkeni incelendiğinde sporcuların % 1,2’sinin okuma yazma bilmediği ve % 57,3’ünün lise mezunu olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Tablo 9. Oturarak Voleybol Oynayan Sporcuların Aylık Gelir Değişkenlerinin Sayısal Dağılımı

Aylık Gelir Değişkeni	N	%
0-600 TL	23	28,0
601-1200 TL	19	23,2
1201 TL ve Üzeri	15	18,3
Cevapsız	25	30,5
Toplam	82	100,0

Tablo 9’da oturarak voleybol oynayan bedensel engelli sporcuların aylık gelir dağılımı değişkeni incelendiğinde sporculardan % 30,5’inin soruya cevap vermediği görülmüş toplamda 57 kişi değerlendirmeye alınmıştır. Soruya cevap veren sporcuların % 28,0’ının 0-600 TL , % 23,2’sinin 601-1200 TL arası olduğu, %18,30unun 1201 TL ve üzeri gelire sahip oldukları görülmüştür.

Tablo 10. Oturarak Voleybol Oynayan Sporcuların Anne Eğitim Düzeyi Değişkenlerinin Sayısal Dağılımı

Anne Eğitim Düzeyi	N	%
Okuma- Yazma Bilmiyor	26	31,7
İlkokul Mezunu	52	63,4
Ortaokul Mezunu	3	3,7
Lise Mezunu	1	1,2
Üniversite Mezunu	-	-
Toplam	82	100,0

Tablo 10’da oturarak voleybol oynayan bedensel engelli sporcuların anne eğitim düzeyleri değişkeni incelendiğinde % 63,4’ünün ilkokul mezunu olduğu ve % 1,2’sinin de lise mezunu olduğu görülürken üniversite mezunu olmadığı görülmüştür.

Tablo 11. Oturarak Voleybol Oynayan Sporcuların Baba Eğitim Düzeyi Değişkenlerinin Sayısal Dağılımı

Baba Eğitim Düzeyi	N	%
Okuma- Yazma Bilmiyor	10	12,2
İlkokul Mezunu	56	68,3
Ortaokul Mezunu	12	14,6
Lise Mezunu	2	2,4
Üniversite Mezunu	2	2,4
Toplam	82	100,0

Tablo 11’de oturarak voleybol oynayan bedensel engelli sporcuların baba eğitim düzeyleri değişkeni incelendiğinde % 68,3’ünün ilkokul mezunu ve % 2,4’ünün üniversite mezunu olduğu görülmüştür.

Tablo 12. Oturarak Voleybol Oynayan Sporcuların Engel Düzeyi Değişkenlerinin Sayısal Dağılımı

Engel Düzeyi	N	%
Alt Extremité	44	51,2
Üst Extremité	15	15,9
Her İkisi	23	32,9
Toplam	82	100,0

Tablo 12’de oturarak voleybol oynayan bedensel engelli sporcuların engel düzeyi değişkeni incelendiğinde, % 51,2’sinin alt extremité, % 15,9’unun üst extremité ve % 32,9’unun hem alt hem de üst extremité engele sahip olduğu görülmüştür.

Tablo 13. Oturarak Voleybol Oynayan Sporcuların Engel Gerekçesi Değişkenlerinin Sayısal Dağılımı

Engel Gerekçesi	N	%
Doğuştan	30	36,6
Tıbbi Hata	16	19,5
Kaza	22	26,8
Diğer	14	17,1
Toplam	82	100,0

Tablo 13’de oturarak voleybol oynayan bedensel engelli sporcuların engel gerekçeleri dağılımı incelendiğinde, %36,6’sının doğuştan , % 19,5’inin tıbbi hata, % 26.8’inin kaza sonucu (% 17,1’inin trafik kazası, % 2,4’ünün iş kazası, % 4,9’unun ev kazası,% 2,4’ünün spor kazası) % 17,1’inin de diğer nedenler (Doğumdan sonra meydana gelen Çocuk felci, polio sekeli) dolayı engelli olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Tablo 14. Benlik Saygısı Düzeyi Ölçeği Puanlarının Cinsiyet Değişkenine İlişkin T Testi Dağılım Değerleri

Cinsiyet	N	$\bar{x}$	Ss	T	P
Erkek	77	72,83	14,16	-,481	0,632
Bayan	5	76,00	16,49		

Tablo 14 incelendiğinde, cinsiyet değişkeni açısından benlik saygısı ortalamalarında istatistiksel olarak farklılığın % 95 güven seviyesinde anlamlı olmadığı söylenebilir.

Tablo 15. Benlik Saygısı Düzeyi Ölçeği Puanlarının Yaş Değişkenlerine İlişkin Dağılım Değerleri

Yaş Değişkeni	N	$\bar{x}$	Ss
15-20 Yaş	16	73,50	2,77
21-25 Yaş	11	78,18	5,15
26-30 Yaş	18	67,55	3,46
31-35 Yaş	11	78,18	3,97
36-40 Yaş	16	69,00	3,90
40ve Üzeri Yaş	10	77,20	3,26
Toplam	82	73,02	1,57

Tablo 15’de oturarak voleybol oynayan bedensel engelli sporcuların yaş değişkenine bakıldığında, ölçeğin benlik saygısı düzeyi puanlarında en yüksek ortalamanın 78,18 ile 21-25 yaş ve 31-35 yaş arasındaki bedensel engelli sporculara ait olduğu görülürken, 77,20 ile 40 ve üzeri yaş, 73,50 ile 15-20 yaş, 69,00 ile 36-40 yaş arasında olduğu ve 67,55 ile 26-30 yaş bedensel engelli sporcuların olduğu görülmektedir.

Tablo 16. Benlik Saygısı Düzeyi Ölçeği Puanlarının Yaş Değişkenine İlişkin Varyans Analizi Dağılım Değerleri

Yaş Değişkeni	Kareler Toplamı	Sd	Kareler Ortalaması	F	P
Gruplar Arası	1560,63	6	312,12	1,60	,170
Grup İçi	14817,31	76	194,96		
Toplam	16377,95	82			

Tablo 16 incelendiğinde, yaş değişkeni açısından benlik saygısı ortalamalarında istatistiksel olarak farklılığın % 95 güven seviyesinde anlamlı olmadığı söylenebilir.

Tablo 17. Benlik Saygısı Düzeyi Ölçeği Puanlarının Medeni Hal Değişkenlerine İlişkin T Testi Dağılım Değerleri

Medeni Durum	N	$\bar{x}$	Ss	T	P
Evli	41	73,65	13,11	,425	,672
Bekar	41	72,39	15,38		

Tablo 17 incelendiğinde, medeni durum değişkeni açısından benlik saygısı ortalamalarında istatistiksel olarak farklılığın % 95 güven seviyesinde anlamlı olmadığı söylenebilir.

Tablo 18. Benlik Saygısı Düzeyi Ölçeği Puanlarının Eğitim Düzeyi Değişkenlerine İlişkin Dağılım Değerleri

Eğitim Düzeyi	N	$\bar{X}$	Ss
Okuma-yazma bilmiyor	1	-	-
İlkokul Mezunu	10	62,80	14,97
Ortaokul Mezunu	13	75,07	17,52
Lise Mezunu	47	73,27	12,48
Üniversite Mezunu	11	77,09	13,63
Toplam	82	73,02	14,21

Tablo 18’de sporcuların eğitim düzeyi değişkenlerine bakıldığında, ölçeğin benlik saygısı puanlarında, en yüksek ortalamanın 77,09 ile üniversite okuyan ve üniversite mezunu bedensel engelli sporculara ait olduğu görülürken, en düşük ortalamayı da okuma bilmeyenlerin oluşturduğu görülmektedir.

Tablo 19. Benlik Saygısı Düzeyi Ölçek Puanlarının Eğitim Düzeyi Değişkenine Göre Varyans Analizi Dağılım Değerleri

Eğitim Düzeyi	Kareler Toplamı	Sd	Kareler Ortalaması	F	P
Gruplar Arası	1645,115	4	411,27	2,15	0,83
Grup İçi	14732,836	78	191,33		
Toplam	16377,95	82			

Tablo 19 incelendiğinde, eğitim düzeyi değişkeni açısından benlik saygısı ortalamalarında istatistiksel olarak farklılığın % 95 güven seviyesinde anlamlı olmadığı söylenebilir.

Tablo 20. Benlik Saygısı Düzeyi Ölçeği Puanlarının Aylık Gelir Değişkenlerine İlişkin Dağılım Değerleri

Aylık Gelir	N	$\bar{x}$	Ss
0-600	23	69,04	13,05
600-1200	19	74,94	8,82
1201 ve Üzeri	15	73,33	17,86
Toplam	57	72,14	13,37

Tablo 20 incelendiğinde oturarak voleybol oynayan bedensel engelli sporcuların aylık gelir değişkenine bakıldığında, 25 kişinin soruya cevap vermediği görülmüş ve ölçeğin benlik saygısı düzeyi puanlarında en yüksek ortalamanın 74,94 ile 600-1200 TL arasında olduğu ve sırasıyla 73,33 ile 1201 TL ve üzeri gelir e sahip olduğu görülürken, 69,04 ile 0-600 TL arasında bedensel engelli sporcuların aylık gelire sahip oldukları görülmüştür.

Tablo 21. Benlik Saygısı Düzeyi Ölçek Puanlarının Aylık Gelir Değişkenine Göre Varyans Analizi Dağılım Değerleri

Aylık gelir	Kareler Toplamı	Sd	Kareler Ortalaması	F	P
Gruplar Arası	391,64	3	195,82	1,09	0,34
Grup İçi	9623,23	54	178,20		
Toplam	10014,87	57			

Tablo 21 incelendiğinde, medeni durum değişkeni açısından benlik saygısı ortalamalarında istatistiksel olarak farklılığın % 95 güven seviyesinde anlamlı olmadığı söylenebilir.

Tablo 22. Benlik Saygısı Düzeyi Ölçeği Puanlarının Anne Eğitim Değişkenlerine İlişkin Dağılım Değerleri

Anne Eğitim	N	$\bar{X}$	Ss
Okuma Bilmiyor	26	71,38	13,51
İlkokul	52	72,69	14,42
Ortaokul	3	89,33	10,06
Lise	1	84,00	-
Üniversite	-	-	-
Toplam	82	73,02	14,21

Tablo 22 incelendiğinde oturarak voleybol oynayan bedensel engelli sporcuların anne eğitim değişkenine bakıldığında, ölçeğin benlik saygısı düzeyi puanlarında en yüksek ortalamanın 89,33 ile ortaokul mezunu kişilerin oluşturduğu görülürken sırasıyla, 72,69 ile ilkokul ve 71,38 ile okuma yazma bilmeyenlerin oluşturduğu görülmüş ve lise mezunu 1 kişi olduğundan istatistiki anlamda değerlendirmeye alınmamıştır.

Tablo 23. Benlik Saygısı Düzeyi Ölçek Puanlarının Anne Eğitim Değişkenine Göre Varyans Analizi Dağılım Değerleri

Anne Eğitim	Kareler Toplamı	Sd	Kareler Ortalaması	F	P
Gruplar Arası	994,05	4	331,35	1,68	,178
Grup İçi	15383,89	78	197,22		
Toplam	16377,95	82			

Tablo 23 incelendiğinde, medeni durum değişkeni açısından benlik saygısı ortalamalarında istatistiksel olarak farklılığın % 95 güven seviyesinde anlamlı olmadığı söylenebilir.

Tablo 24. Benlik Saygısı Düzeyi Ölçeği Puanlarının Baba Eğitim Değişkenlerine İlişkin Dağılım Değerleri

Baba Eğitim	N	$\bar{X}$	Ss
Okuma Bilmiyor	10	69,20	13,99
İlkokul	56	71,28	14,47
Ortaokul	12	81,00	12,07
Lise	2	84,00	,000
Üniversite	2	82,00	2,82
Toplam	82	73,02	14,21

Tablo 24 incelendiğinde oturarak voleybol oynayan bedensel engelli sporcuların baba eğitim durumu değişkenine bakıldığında, ölçeğin benlik saygısı düzeyi puanlarında en yüksek ortalamanın 84,00 ile lise mezunu olduğu ve 69,20 ile okuma yazma bilmeyenlerin oluşturduğu görülmüştür.

Tablo 25. Benlik Saygısı Düzeyi Ölçek Puanlarının Baba Eğitim Değişkenine Göre Varyans Analizi Dağılım Değerleri

Baba Eğitim	Kareler Toplamı	Sd	Kareler Ortalaması	F	P
Gruplar Arası	1480,92	5	370,23	1,91	,117
Grup İçi	14897,02	77	193,46		
Toplam	16377,95	82			

Tablo 25 incelendiğinde, medeni durum değişkeni açısından benlik saygısı ortalamalarında istatistiksel olarak farklılığın % 95 güven seviyesinde anlamlı olmadığı söylenebilir.

Tablo 26. Benlik Saygısı Düzeyi Ölçeği Puanlarının Engel Düzeyi Değişkenlerine İlişkin Dağılım Değerleri

Engel Düzeyi	N	$\bar{x}$	Ss
Alt Extremité	44	76,85	14,47
Üst Extremité	15	63,69	14,55
Her İkisi	23	71,61	11,02
Toplam	82	73,02	14,21

Tablo 26 incelendiğinde oturarak voleybol oynayan bedensel engelli sporcuların engel düzeyi değişkenine bakıldığında, ölçeğin benlik saygısı düzeyi puanlarında en yüksek ortalamanın 76,85 ile alt extremité engel düzeyine sahip olduğu, 71,61 ile hem alt hem de üst extremité engele sahip olanların oluşturduğu görülürken 63,69 ile üst extremité engel düzeyine sahip olanların oluşturduğu görülmüştür.

Tablo 27. Benlik Saygısı Düzeyi Ölçek Puanlarının Engel Düzeyi Değişkenine Göre Varyans Analizi Dağılım Değerleri

Engel Düzeyi	Kareler Toplamı	Sd	Kareler Ortalaması	F	P
Gruplar Arası	1789,24	4	894,62	4,81	,011*
Grup İçi	13564,86	78	185,82		
Toplam	16377,95	82			

(p<0,05) *

Tablo 27 incelendiğinde, medeni durum değişkeni açısından benlik saygısı ortalamalarında istatistiksel olarak farklılığın % 95 güven seviyesinde anlamlı olduğu söylenebilir.

Tablo 28. Benlik Saygısı Düzeyi Ölçeği Puanlarının Engel Gerekçesi Değişkenlerine İlişkin Dağılım Değerleri

Engel Gerekçesi	N	$\bar{x}$	Ss
Doğuştan	30	71,60	14,33
Tıbbi	16	78,75	11,84
Kaza	22	74,36	15,00
Diğer	14	67,42	13,93
Toplam	82	73,02	14,21

Tablo 28 incelendiğinde oturarak voleybol oynayan bedensel engelli sporcuların engel gerekçesi değişkenine bakıldığında, ölçeğin benlik saygısı düzeyi puanlarında en yüksek ortalamanın 78,75 ile tıbbi hatadan kaynaklandığını, 74,36 ile kaza sonucu (iş kazası, ev kazası, spor kazası, trafik kazası) 71,60 ile doğuştan engelli olduğu, 67,42 ile de çocuk felci veya savaş sonrası engelli olanlardan oluştuğu görülmüştür.

Tablo 29. Benlik Saygısı Düzeyi Ölçek Puanlarının Engel Gerekçesi Değişkenine Göre Varyans Analizi Dağılım Değerleri

Engel Gerekçesi	Kareler Toplamı	Sd	Kareler Ortalaması	F	P
Gruplar arası	1063,23	4	354,41	1,80	0,15
Grup içi	15314,71	78	196,34		
Toplam	16377,95	82			

Tablo 29 incelendiğinde, medeni durum değişkeni açısından benlik saygısı ortalamalarında istatistiksel olarak farklılığın % 95 güven seviyesinde anlamlı olmadığı söylenebilir.

6. TARTIŞMA VE SONUÇ

Bu çalışmada oturarak voleybol oynayan bedensel engelli sporcuların benlik saygısı düzeyleri puanları ile demografik özellikler üzerine etkileri incelendi.

Çalışmaya katılan sporcuların benlik saygısı düzeyini belirlemek amacıyla uygulanan Coopersmith Benlik Saygısı Envanteri (BSE) puanlaması sonucunda benlik saygısı düzeylerinin yüksek seviyede olduğu görüldü ($\bar{x}$:73,02).

Araştırmaya katılan oturarak voleybol oynayan bedensel engelli sporcuların % 93,9'unun erkek, % 6,1'inin kadın olduğu tespit edildi. Cinsiyet değişkenine göre benlik saygısı düzeylerinde anlamlı farklılık olmamasına rağmen ($p>0,05$), kadınların benlik saygısı düzeyi puanlarının erkeklerin benlik saygısı düzeyi puanından daha yüksek olduğu bulundu (Tablo 14). Türk (2007) yapmış olduğu çalışmada görme engelli öğrencilerin benlik puanlarının cinsiyete göre anlamlı farklılık göstermediğini belirtmiştir (68). Yılmaz'ın (2009) yapmış olduğu benzer bir araştırmada, hastaların ameliyat öncesi ve sonrası dönemde Coopersmith benlik saygısı envanteri ile cinsiyet arasında anlamlı bir ilişki bulunmamaktadır (72). Büyükşahin ve ark.'nın (2009) yapmış olduğu bir diğer çalışmada da, benlik saygısının cinsiyete göre farklılaşmadığı yargısına varılmıştır (22). Mullis ve Normandin de (1992) benzer bir çalışma olarak, ergenlerde cinsiyet ile benlik saygısının gelişimi arasında anlamlı bir ilişki olmadığı sonucuna ulaşmışlardır (51). Yapılan diğer araştırmalar incelendiğinde Karagöllü'nün (1995) yapmış olduğu araştırmada, ilkokul öğrencilerinin cinsiyet ve sınıflarına göre benlik saygıları incelenmiş ve cinsiyete göre benlik saygısının değişmediği görülmüştür (43). Literatür bilgi çalışmayı destekler niteliktedir. Bu

bulgulara dayanarak, cinsiyetin engelli sporcular açısından benlik puanları üzerinde anlamlı bir etkiye sahip olmadığı söylenebilir.

Oturarak voleybol oynayan bedensel engelli sporcuların %22'sinin 26-30 yaş arasında olduğu tespit edildi. Yaş değişkenine göre benlik saygısı düzeyi incelendiğinde anlamlı bir farklılığın olmadığı görülürken ($p>0,05$), orta yaştaki (21-35 yaş arası) bedensel engelli sporcuların benlik saygısı puanlarının daha yüksek olduğu ve yaş azaldıkça benlik saygısı puanının da düştüğü görüldü (Tablo 16). Erkan (1990) ortopedik engelli çocuklarla yapmış olduğu çalışmada çocukların yaşlarının benlik saygısı puan ortalamalarını etkilemediğini belirtmiştir (31). Yılmaz (2009) yapmış olduğu çalışmada ameliyat sonrası dönemde Coopersmith benlik saygısı envanteri ile yaş durumu arasında anlamlı bir ilişki bulunmadığını bildirmiştir (72). Şener (2001), yapmış olduğu çalışmada ise işitme, görme ve ortopedik engelli çocukların yaşları ile benlik kavramları arasındaki farkın istatistiksel açıdan anlamlı olmadığını belirtmiştir (66). Literatür bilgi çalışmayı destekler niteliktedir.

Oturarak voleybol oynayan bedensel engelli sporcuların % 50'sinin bekar % 50'sinin evli olduğu tespit edildi. Medeni durum değişkenine göre benlik saygısı düzeyi değişkeni incelendiğinde anlamlı bir farklılığın olmadığı görülürken ($p>0,05$), bekarların benlik saygısı ölçeği puanları daha düşük bulundu (Tablo 17). Yılmaz (2000) hemşirelik yüksekokul öğrencilerine yapmış olduğu çalışmada da bekarların benlik saygısı düzeyinin evli olanlardan daha yüksek olduğunu bildirmiştir (71). Yılmaz (2009)'ın yapmış olduğu çalışmada ise, ameliyat öncesi ve sonrası dönemde Coopersmith benlik saygısı envanteri ile

medeni durum arasında anlamlı bir ilişki bulunmamaktadır (72).Literatür bilgi çalışmamızı destekler niteliktedir.

Oturarak voleybol oynayan bedensel engelli sporcuların eğitim düzeyi değişkeni incelendiğinde % 57,3'ünün lise mezunu olduğu tespit edildi. Eğitim düzeyi değişkeni incelendiğinde anlamlı farklılığın olmadığı görülürken ($p>0,05$), eğitim seviyesi artıkça benlik saygısı düzeyinin de yükseldiği görüldü (Tablo 19).

Yılmaz (2009)'ın yaptığı araştırmada, ameliyat öncesi ve sonrası dönemde Coopersmith benlik saygısı envanteri ile öğrenim durumu arasında anlamlı bir ilişki bulunmaktadır (72).

Araştırmaya katılan oturarak voleybol oynayan bedensel engelli sporcuların aylık gelir değişkenine göre % 28'inin 0-600 TL arasında gelir düzeyine sahip olduğu tespit edildi. Benlik saygısı düzeyi incelendiğinde anlamlı bir farklılığın olmadığı sonucuna ulaşılrken ($p>0,05$) 25 kişinin soruya cevap vermediği görüldü (Tablo 20). Gacar ve Yanlıç (2010), 13 - 17 yaş ergen hentbolcuların benlik saygısı düzeylerini inceledikleri araştırmada, aylık gelir seviyesi bakımından gelir seviyesi 500 TL ve altı olan, 501–1000 TL arası olan ve 1001–2000 TL arası olan ailelere sahip hentbolcuların benlik saygısı puanları arasında anlamlı bir farklılık olmadığını bildirmişlerdir (33). Gürhan (1986)'ın, lise öğrencilerinin benlik tasarım düzeylerini etkileyen bazı etmenler üzerine yaptığı araştırmada, sosyo-ekonomik düzeyi düşük ailelere mensup öğrencilerin benlik tasarım düzeylerinin alt seviyelerde olduğunu belirtmiştir (35). Yılmaz (2009)'ın yapmış olduğu çalışma incelendiğinde, ameliyat öncesi dönem ile ameliyat sonrası dönem arasında benlik saygısı envanteri ile gelir durumu arasında anlamlı bir ilişki bulunmadığı görülmektedir (72). Camilla (1991) yaptığı

bir araştırmada, ailenin ekonomik zorluğunun; hem kız hem de erkek öğrencilerde benlik saygısını, yalnızlık duygularını ve depresyon düzeylerini etkilediğini belirtmiştir (23). Literatür bilgi çalışmamızı destekler niteliktedir.

Araştırmaya katılan oturarak voleybol oynayan bedensel engelli sporcuların % 63,4'ünün annesinin ve % 68,3'ünün de babasının ilkokul mezunu olduğu tespit edildi. Anne ve baba eğitim düzeyi değişkenlerine göre benlik saygısı düzeyleri incelendiğinde anlamlı bir farklılık olmadığı görülürken ($p>0,05$), eğitim düzeyinin yükselmesiyle benlik saygısı düzeyi puanlarının da arttığı görüldü (Tablo 22-24). Anne - baba eğitiminin benlik saygısının oluşmasında olumlu bir etkisi olduğu bilinmekte ve anne ile babanın eğitim düzeyi yükseldikçe çocukların da benlik saygısı düzeyleri artmakta ayrıca kendine güven duyguları gelişmekte olduğuna dair bir takım araştırmalar bulunmaktayken yapmış olduğumuz araştırma da anne - babanın eğitim durumu ile sporcuların benlik saygısı puanları arasında anlamlı bir fark olmadığı saptanmıştır. Gacar ve Yanlıç (2010) yaptıkları araştırmada, anne ve baba öğrenim durumu ile benlik saygısı puanları arasında anlamlı bir farklılık olmadığını tespit etmişlerdir (33). Literatür bilgi çalışmayı destekler niteliktedir.

Literatürde çalışma ile paralellik arz etmeyen araştırmalar da mevcuttur. Çuhadaroğlu (1989), annenin eğitim düzeyi arttıkça benlik saygısı düzeyinin de arttığı sonucuna ulaşmıştır (27). Öztürk (2006), özel eğitim okullarına devam eden işitme, görme ve ortopedik engelli öğrencilerin genel benlik kavramı puanlarının anne öğrenim durumuna göre anlamlı bir farklılık göstermediğini, ancak kaynaştırma eğitimine devam eden öğrencilerin anne öğrenim durumuna göre anlamlı bir farklılık gösterdiğini belirtmiştir (59).

Araştırmaya katılan oturarak voleybol oynayan bedensel engelli sporcuların % 51,2'sinin alt extremitte engele sahip olduğu tespit edildi. Engel düzeyi değişkenine göre benlik saygısı düzeyleri incelendiğinde alt extremitte engele sahip sporcuların üst extremitte engele sahip sporculardan anlamlı derecede yüksek benlik saygısına sahip oldukları görüldü ($p<0,05$)(Tablo 27).

Üst extremitte ile alt extremitte arasındaki anlamlı farklılığın; ampute, çift ampute, belden aşağı kısmın felç olması vb. gibi alt extremitte eksikliklerine sahip olanların voleybol oynarken üst extremitetlerinin rahat ve hızlı hareket etmelerine olanak sağladığı için benlik saygılarının da yüksek olduğu, fakat üst extremitte olarak adlandırdığımız kol, parmak, bilek kopukluğu vb. gibi üst uzuv eksikliklerinden dolayı topla temas edememe, zorlanma ve topa istediği şekilde yön verememe gibi kısıtlamalardan dolayı benlik saygılarının da düşük olmasından kaynaklanabileceği düşünüldü.

Araştırmaya katılan oturarak voleybol oynayan bedensel engelli sporcuların %36,6'sının doğuştan engelli olduğu tespit edildi. Engel gerekçesi değişkenine göre benlik saygısı düzeyleri incelendiğinde anlamlı bir farklılık olmadığı görüldü ($p>0,05$) (Tablo 29). Şener (2001) araştırmasında işitme, görme ve ortopedik engelli çocukların engelinin oluş zamanı ile benlik kavramları arasındaki farkın istatistiksel açıdan anlamlı olmadığını belirtmiştir (66). Erkan (1990) ortopedik engelli çocuklarla yaptığı çalışmasında, çocukların engelinin doğuştan ya da sonradan olmasının benlik kavramı puan ortalamalarını etkilemediğini belirtmiştir (31). Öztürk (2006) özel eğitim okullarına devam eden işitme, görme ve ortopedik engelli öğrencilerin genel benlik kavramı puanlarının engelli olma nedenine göre anlamlı bir farklılık göstermediğini belirtmiştir (59).

Sonuç olarak; oturarak voleybol oynayan bedensel engelli sporcuların benlik saygısı puanları ($\bar{X}=73,02$) “yüksek” düzeyde olduğu tespit edildi. Bedensel engelli bireylerin engelli olmalarına rağmen benlik saygısı düzeyi puanlarının yeterli düzeyde olduğu sonucuna varıldı.

Oturarak voleybol oynayan bedensel engelli sporcuların benlik saygılarının yüksek düzeyde çıkmasının, bireylerin kendi kimliklerinin farkında olmasında ve yeteneklerinin farkına varmasında etkili olduğu söylenebilir.

Çalışmamızın bundan sonra yapılacak olan oturarak voleybol oynayan bedensel engelli sporculara yönelik çalışmalar ile benlik saygısı düzeyi konulu çalışmalarda literatür bilgi olarak yardımcı olacağı düşünülmektedir.

Öneriler

- Oturarak voleybol oynayan tüm bedensel engelli sporculara ulaşılmasına rağmen, yeterli sayıda bayan sporcunun bulunmaması bedensel engelli bayanların benlik saygısı düzeylerini yansıtmakta yetersiz kalabilir, bunun için daha fazla bedensel engelli bayanın katılımının sağlanacağı çalışmaların yapılması literatüre katkı sağlayabilir.
- Böyle bir spor branşının varlığından daha fazla kişinin haberdar edilmesi ve tanıtımının iyi bir şekilde yapılmasını sağlayabilir.
- Diğer spor branşları ile uğraşan bedensel engelliler ile yapılacak benzer çalışmalar benlik saygısı düzeyini daha net bir biçimde ortaya koyabilir.

7. KAYNAKLAR

1. Acak M, Ilgın A, Erhan S.(1997). “ Beden Eğitimi Öğretmeninin El Kitabı”, Dünya Ambalaj San.Tic.A.Ş S.24., Malatya
2. Akçalar SÖ.(2007) “Ortopedik Engellilerin Sosyalleşmesinde Sporun Etkisi” Gazi Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Beden Eğitimi Ve Spor Anabilim Dalı Yüksek Lisans Tezi Ankara
3. Aksaray S.(2003) Ergenlerde Benlik Saygısı Geliştirmede Beceri Eğitimi Ve Aktivite Merkezli Programların Etkisi. Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Doktora Tezi Adana
4. Altun B.(2010) “Bedensel Engellilerin Sportif Aktivitelere Katılımının Yaşam Kalitesi Üzerine Etkisinin Değerlendirilmesi” Hacettepe Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Yüksek Lisans Tezi Ankara
5. Altunbaş Ç.(2006) “Beden Eğitimi Ve Spor Yüksek Okulu Öğrencilerinin Benlik Saygısı Düzeyleri İle Akademik Başarıları Arasındaki İlişkinin İncelenmesi” Cumhuriyet Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Beden Eğitimi Ve Spor Anabilim Dalı Yüksek Lisans Tezi Sivas
6. Anonim (2009) Aile Eğitim Seti Ortopedik Engelli Çocuklar Erişim: “[Http://Ozida.Gov.Tr/Egitim/Egitimseti/Ortopedi. Html- 163k](http://Ozida.Gov.Tr/Egitim/Egitimseti/Ortopedi.Html),Erişim Tarihi: 25 Aralık 2009
7. Anonim (2010) Başbakanlık Özürlüler İdaresi Türkiye Özürlüler Araştırması Sonuçları. Erişim:[Http://Www.Ozida.Gov.Tr/Aratirma/Projeler/KamuoyuAraştırması/Oztemelgosterge. Html](http://Www.Ozida.Gov.Tr/Aratirma/Projeler/KamuoyuAraştırması/Oztemelgosterge.Html):Erişim Tarihi:23 Mart 2010
8. Anonim(2009)Engelliler Ve Spor [Http://www.Sporbilim.Com/Index.Php?S=İcerik&Katid=78&İd=103](http://www.Sporbilim.Com/Index.Php?S=İcerik&Katid=78&İd=103) Erişim Tarihi: 23-04-2009
9. Anonim(2010) Erişim : [www. Güncel Özel Eğitim Sitesi](http://www.Güncel.ÖzelEğitimSitesi.com/) [http://www.ozelegitimsitesi.com/ - engeliler-hakkinda-genel-bilgiler.html](http://www.ozelegitimsitesi.com/-engeliler-hakkinda-genel-bilgiler.html):Erişim Tarihi: 29 Mayıs 2010
10. Anonim (2010) Erişim: www.oturarakvoleybol.com & [www.sitting volleyball](http://www.sittingvolleyball.com) Erişim Tarihi:4 Mart 2010
11. Anonim(2010)Erişim:[http://tbesf.org.tr/index.php?option=com_content&view=article&id=57 : tarihce&catid=20:oturarak-voleybol&Itemid=27](http://tbesf.org.tr/index.php?option=com_content&view=article&id=57:tarihce&catid=20:oturarak-voleybol&Itemid=27) Erişim Tarihi: 3 Mart 2010
12. Anonim(2010) Erişim:[www.Tc Sağlık Bakanlığı Türkiye’de Sağlığa Bakış](http://www.TcSağlıkBakanligi.gov.tr) Ankara TC.Sağlık Bakanlığı Erişim Tarihi: 29 Ocak 2010
13. Anonim(2010) Erişim: [www.wikipedia.com\) http://tr.wikipedia.org/wiki/Oturarak_voleybol](http://tr.wikipedia.org/wiki/Oturarak_voleybol) 10 Eylül 2010

14. Anonim(2010)Erişim:Guidetodisabledvolleyball),http://Assets.Usoc.Org/Assets/Documents/Attached_File/Filename/16729/Guide_To_Disabled_Volleyball_2007.Pdf, Erişim Tarihi: 14.09.2010
15. Arı Gurubu (1996): Bedensel Ve Zihinsel Özürlülerin Sorunları İçin Çağdaş Çözümlere Doğru İlk Adım. Yayın No:2.
16. Bal Ü.(2003)”Hastanede Çalışan Hemşire ve Diğer Bayan Sağlık Personelinin Benlik Saygıları ve Atılğanlık Düzeylerinin İncelenmesi” Marmara Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi İstanbul
17. Baltaş A.(2003) “İnsanları Etkilemek”, Activeline Gazetesi No:35,
18. Biçer YS.(2000) “Sportif Çalışmaların ve Oyunların Zihinsel Özürlü Çocuklar Üzerindeki Etkileri” Fırat Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi Elazığ
19. Bilir Ş(1986) (Ed.). Özürlü Çocuklar ve Eğitimleri. Hacettepe Üniversitesi Çocuk Sağlığı Ve Eğitimi Bölümü Ankara
20. Blascovich J, and Tomaka J.(1991)Measures Of Self-Esteem.In Robinson J P, Shaver P R And Wrightsman L S (Eds) ,Measures Of Personality And Social Pcsychological Atitutes.Volume 1 Of Measures Of Social Psychological Attitudes, C A :Academic Press: 115-120 San Diego. U.S.A.
21. Brittain I.(2004) The Role Of Schools İn Constructing Self-Perceptions Regarding Sport And Physical Education İn Relation To People With Disabilities, İn Sport, Education And Society, Vol. 9(1); 75 – 94.
22. Büyüksahin ÇG, Atıcı M.(2009) Lise 3.Sınıf Öğrencilerinin Benlik Saygılarının Bazı Değişkenler Açısından İncelenmesi. Uluslararası İnsan Bilimleri Dergisi ISSN:1303-5134 Cilt:6 Sayı:1 Yıl:2009
23. Camilla S.(1991) Economic Hardship, Family Relationships And Adolescent Distress. Dissertation Abstracts International. 52. 45-52.
24. Chubb NH, Fertman CI, Ross JL.(1997) “Adolescent Seelf Esteem And Locus Of Control, A Longitudinal Study Of Gender And Age Differances”, Adolescence.32 (125), 113-129 Spr.
25. Coopersmith, S.(1959) A method for determining types of self-esteem The Journal of Abnormal and Social Psychology, Vol 59(1), Jul, 87-94.
26. Çuhadaroglu F.(1986) Adölesanlarda Benlik Saygısı, Yayımlanmamış Uzmanlık Tezi, Hacettepe Üniversitesi Ankara

27. Çuhadaroğlu F.(1989) Üniversite Gençliğinde Kimlik Bocalamaları. Üniversite Gençliğinde Uyum Sorunları Sempozyumu Bilimsel Çalışmaları Bilkent Üniversitesi Psikolojik Danışma Ve Araştırma Merkezi, Ankara
28. Demirkol Ö, Doğan S.(2003) Benlik Kavramı Beden İmgesi, Cumhuriyet Üniversitesi Yayınlanmamış Yüksek Lisans Ders Notları, Sivas
29. Ergen E.(1986) Spor Hekimliği Sporda Sağlık Sorunları Ve Sakatlıklar M.E.G.S. Bakanlığı Yayınevi Ankara
30. Ergun N,Baltacı G.(2006) Spor Yaralanmalarında Fizyoterapi Ve Rehabilitasyon Prensipleri , 2. Basım: Hacettepe Üniversitesi Fizik Tedavi Ve Rehabilitasyon Yüksekokulu Yayınları. Ankara
31. Erkan G.(1990) Ortopedik Özürlü Çocukların Kendini Kabul Düzeyi Üzerine Bir Araştırma, Sakatları Koruma Milli Koordinasyon Kurulu, İstanbul
32. Ertürk B.(2003) İşitme Engelli Çocukların Ailelerine Öneriler Başbakanlık Özürlüler İdaresi Başkanlığı Ankara
33. Gacar A, Yanlıç N.(2010) “13-17 Yaş Ergen Hentbolcuların Benlik Saygısı Düzeylerinin Bazı Değişkenler Açısından İncelenmesi” 11. Uluslar Arası Spor Bilimleri Kongresi Ss.368.Antalya
34. Güleç HC.(1999) Özel Sınıflara Ve Kaynaştırılmış Sınıflara Devam Eden İlkokul Düzeyindeki Eğitilebilir Zihinsel Engelli Çocuklarla Engelli Olmayan Çocukların Benlik Kavramlarının Karşılaştırılması, Çocuk Gelişimi Ve Eğitimi Programı Hacettepe Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Doktora Tezi, Ankara
35. Gürhan C.(1986) Lise Öğrencilerinin Benlik Tasarımlarını Etkileyen Bazı Etmenler. Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Basılmamış Doktora Tezi Ankara.
36. Hakan S. (2004). Anadolu Lisesi Öğrencileri İle Yurt Dışı Yaşantısı Geçiren Ve Anadolu Liselerine Gelen Öğrencilerin Benlik Tasarımı Açısından Karşılaştırılması. Milli Eğitim Dergisi, 162.Sayı.
37. II. Ulusal Engelli Bireyler İçin Fiziksel Aktivite Çalıştayı Bildiri Kitabı (2010) 11-13 Ekim Çanakkale
38. İkizler C, Karagözoğlu C.(1997) Sporda Başarının Psikolojisi. Alfa Basım Yayım Dağıtım,;185 İstanbul
39. İnanç B.(1987) Adölesan Dönemdeki Öz-İmaj Örüntüsünün İncelenmesi-Ön Çalışma. Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi. 1 (1): 60-72, Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Mersin

40. Kälbli K.(2007)Comparative Study On The Serves Of Volleyball And Sitting Volleyball Games, Semmelweis University Faculty Of Physical Education And Sport Sciences, Hungary, 12th Annual Congress Of The Ecss, 11–14 July Jyvaskyla Finland
41. Kalyon TA.(1997) Özürlülerde Spor. Bağırğan Yayınevi. Ankara.
42. Kapıkıran AN.“Lise Öğrencilerindeki Psikopatolojik Belirtilerin Cinsiyet Ve Sınıf Değişkenleri Açısından İncelenmesi”, Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 10(4), S. 34-39
43. Karagöllü Ş.(1995) Anaokulu Eğitimi Almış Ve Almamış İlkokul Öğrencilerinin Cinsiyet Ve Sınıflarına Göre Okul Başarı Düzeyleri İle Öz Saygı Düzeylerinin İncelenmesi Hacettepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü Yüksek Lisans Tezi, Ankara
44. Karahan TF, Sardoğan ME, Şar AH, Ersanlı E, Kaya SN ve Kumcağız H.(2004)Üniversite Öğrencilerinin Yalnızlık Düzeyleri İle Benlik Saygısı Düzeyleri Arasındaki İlişkiler. Ondokuz Mayıs Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 18, 27-39
45. Karakoç Ö.(2010)”İşitme Engelli Milli Sporcular İle Spor Yapmayan İşitme Engellilerin Benlik Saygısı Düzeylerinin Araştırılması” Fırat Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Beden Eğitimi Ve Spor Anabilim Dalı Yüksek Lisans Tezi Elazığ
46. Kılıç E, Taycan O, Belli AK, Özmen M.(2007) Kalıcı Ostomi Ameliyatının Beden Algısı, Benlik Saygısı, Es Uyumu Ve Cinsel İşlevler Üzerine Etkisi, Türk Psikiyatri Dergisi;18(4):302-310
47. Knox M, Jeanne F, Robert E, ve Green EB.(2000) Gender Differences İn Adolescents’ Possible Selves. Youth & Society, 1 (3), 287-310.
48. Leonardo Da Vinci Programı Yenilik Transferi Projesi”Engelliler İçin Spor Asistanlığı Eğitimi (2008)”Sports For Disabled- Enable To Participate” Ref: Number: 2008-1-Pt1-Leo05-004020
49. Lockette KF, Keyes AM.(1994)Conitoning With Physical Disabilities.Rehabilitation Institutute Of Chicago)
50. Mc Gee R, Williams S.(2000)“Does Low Self- Esteem Predict Healt Compromising Behaviours Among Adolescents?”, Journal Of Adolescence Oct; Vol 23(5): 569-582
51. Mullis AK, Mullis RL, ve Normandin D.(1992)Cross-Sectional And Longitudinal Comparisons Of Adolescent Self Esteem, Adolescence, C.27, S.105, Ss.51-60.
52. Orr E, ve Diener B.(1995)Social Setting Effects On Gender Differences İn Self-Esteem: Kibutz And Urban Adolescent. Journal Of Youth And Adolescence, 24 (1), 3-25
53. Ortopedik Özürlüler”(2007)Başbakanlık Aile Ve Sosyal Araştırmalar Genel Müdürlüğü, Aile Eğitim Rehberi, Ankara

54. Öz F.(2004)“Benlik Kavramı,Sağlık Alanında Temel Kavramlar,İmaj İç Ve Dış Ticaret Aş.Ss:83-111 Ankara
55. Özdiñç Ö.(2005)Çukurova Üniversitesi Öğrencilerinin Sporun Ve Spora Katılımın Sosyalleşmeyle İlişkisi Üzerine Görüşleri. Spor Metre Dergisi. Cilt:3 Sayı:2. Ankara Üniversitesi Yayınları77 -78. Ankara
56. Özer DS.(2001) ”Engelliler İçin Beden Eğitimi Ve Spor “Nobel Yayın Dağıtım 1.Baskı S.2 ISBN 975-591-220-7 Ankara
57. Özkan İ. (1994) Benlik Saygısını Etkileyen Etmenler . Düşünen Adam , S : 3-4-9
58. Özsoy Y, Özyürek M, Eripek S. (2002) Özel Eğitime Muhtaç Çocuklar Özel Eğitime Giriş. Karatepe Yayınları. Ankara.
59. Öztürk S.(2006) İşitme, Görme Ve Ortopedik Engelli İlköğretim Öğrencilerinin Benlik Kavramlarının Özel Eğitim Okullarına Veya Kaynaştırma Eğitimine Devam Etme Durumlarına Gore İncelenmesi Hacettepe Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Çocuk Gelişimi Ve Eğitimi Programı Yüksek Lisans Tezi Ankara
60. Özyürek M.(1982)Normal Öğrencilerle Birlikte Ve Ayrı Eğitilen Ortopedik Arızalı Öğrencilerde Benlik Kavramı Ve Denetleme Odağı, Ankara Üniversitesi Eğitim Fakültesi, Doçentlik Tezi, Ankara
61. Polat A.(2007) Düzce İlindeki Hemodiyaliz Hastalarının Beden İmajı Ve Benlik Saygısı Düzeylerinin Belirlenmesi, Abant İzzet Baysal Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, Bolu
62. Santiago M, Coyle C.(2004) Leisure-Time Physical Activity And Secondary Conditions İn Women With Physical Disabilities . Disability Rehabilitation ,26 (8), 485-494)
63. Seyyar A.(2001) Sosyal Siyaset Açısından Özürlülüğe Karşı Mücadele. Türdav Yayınları :23. İstanbul
64. Söğüt M.(2006)“Sporun Bedensel Engellilerin Sosyalleşmeleri Üzerine Etkisi” Mersin Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Beden Eğitimi ve Spor Anabilim Dalı Yüksek Lisans Tezi Mersin
65. Şener G, Erbahçeci F.(2001)”Protezler Hacettepe Üniversitesi Fizik Tedavi ve Rehabilitasyon Yüksekokul Yayınları Ankara
66. Şener N.(1999) “ İlkokul Dört Ve Beşinci Sınıfa Devam Eden İşitme, Görme Ve Ortopedik Engelli Çocukların Benlik Kavramlarının İncelenmesi”, Ev Ekonomisi (Çocuk Gelişimi) Anabilim Dalı Ankara Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, Ankara
67. Tufan B, Turan N.(1987) Cooper Smith Benlik Saygısı Ölçeği Üzerinde Geçerlik,Güvenirlik Çalışması 23.Ulusal Psikiyatri Kongresi Bildirileri, İstanbul

68. Türk E.(2007) İlköğretim Anabilim Dalı Spor Takımlarına Katılan Ve Katılmayan Görme Engelli Öğrencilerin Benlik Saygılarının Değerlendirilmesi Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yüksek Lisans Tezi Adana
69. Varol N.(1996) Erken Çocukluk Dönemindeki Görme Yetersizliği Olan Çocukların Eğitimi, Karatepe Yayınları, Şahin Matbaası, Ankara
70. Yavuzer H. (2003) Okul Çağı Çocuğu İstanbul ,Remzi Kitabevi , Ankara
71. Yılmaz S.(2000) Hemşirelik Yüksekokul Öğrencilerinin Benlik Saygısı Ve Atılganlık Düzeyi Arasındaki İlişki, Atatürk Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Psikiyatri Hemşireliği Anabilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi, Erzurum
72. Yılmaz Ş.(2009)Afyon Kocatepe Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Plastik Ve Rekonstrüktif Cerrahi Hastalarında Preop Ve Postop Dönemde Beden İmajı Ve Benlik Saygısının Değerlendirilmesi Cerrahi Hastalıkları Hemşireliği Anabilim Dalı Yüksek Lisans Tezi –Afyon
73. Yörükoglu A.(1988).Gençlik Çağı Ruh Sağlığı Eğitimi Ve Ruhsal Sorunları. 5.Baskı, Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları Sosyal Ve Felsefi Eserler Dizisi İstanbul
74. Zenger M. (2008)''A Study Of Movement İn Sitting Volleyball A Thesis Submitted To The Gradua The Faculty İn Partial Fulfillment Of The Requirements For The Degree Of Master Of Science Kinesiology and Health Studies University Of Central Oklohoma Edmond OK

EKLER

Ek A

BİLGİLENDİRİLMİŞ GÖNÜLLÜ OLUR FORMU

Oturarak Voleybol oynayan engelli sporcularla ilgili yeni bir araştırma yapmaktayız. Araştırmanın ismi “**Oturarak Voleybol Oynayan Engelli Sporcularda Benlik Saygısı**”dır.

Sizin de bu araştırmaya katılmanızı öneriyoruz. Ancak hemen söyleyelim ki bu araştırmaya katılıp katılmamakta serbestsiniz. Çalışmaya katılım gönüllülük esasına dayalıdır. Kararınızdan önce araştırma hakkında sizi bilgilendirmek istiyoruz. Bu bilgileri okuyup anladıktan sonra araştırmaya katılmak isterseniz formu imzalayınız.

Bu araştırmayı yapmak istememizin nedeni, oturarak voleybol oynayan engelli sporcuların benlik saygısını incelemektir. Bu çalışmaya katılımınız araştırmanın başarısı için önemlidir.

Bu çalışmaya katılmanız için sizden herhangi bir ücret istenmeyecektir. Çalışmaya katıldığınız için size ek bir ödeme de yapılmayacaktır. Sizinle ilgili bilgiler gizli tutulacak, ancak çalışmanın kalitesini denetleyen görevliler, etik kurullar ya da resmi makamlarca gereği halinde incelenebilecektir.

Bu çalışmaya katılmayı reddedebilirsiniz. Bu araştırmaya katılmak tamamen isteğe bağlıdır. Yine çalışmanın herhangi bir aşamasında onayınızı çekmek hakkına da sahipsiniz.

(Katılımcının/Hastanın Beyanı)

Sayın Nida YANLIÇ tarafından Fırat Üniversitesi Beden Eğitimi & Spor Yüksekokulunda bir araştırma yapılacağı belirtilerek bu araştırma ile ilgili yukarıdaki bilgiler bana aktarıldı. Bu bilgilerden sonra böyle bir araştırmaya “katılımcı” (denek) olarak davet edildim.

Eğer bu araştırmaya katılırsam hekim ile aramda kalması gereken bana ait bilgilerin gizliliğine bu araştırma sırasında da büyük özen ve saygı ile yaklaşılabileceğine inanıyorum. Araştırma sonuçlarının eğitim ve bilimsel amaçlarla kullanımı sırasında kişisel bilgilerimin ihtimamla korunacağı konusunda bana yeterli güven verildi.

Projenin yürütülmesi sırasında herhangi bir sebep göstermeden araştırmadan çekilebilirim. (*Ancak araştırmacıları zor durumda bırakmamak için araştırmadan çekileceğimi önceden bildirmemim uygun olacağına bilincindeyim*).

Araştırma için yapılacak harcamalarla ilgili herhangi bir parasal sorumluluk altına girmiyorum. Bana da bir ödeme yapılmayacaktır.

Bu araştırmaya katılmak zorunda değilim ve katılmayabilirim. Araştırmaya katılmam konusunda zorlayıcı bir davranışla karşılaşmış değilim.

Bana yapılan tüm açıklamaları ayrıntılarıyla anlamış bulunmaktayım. Kendi başıma belli bir düşünme süresi sonunda adı geçen bu araştırma projesinde “katılımcı” (denek) olarak yer alma kararını aldım. Bu konuda yapılan daveti büyük bir memnuniyet ve gönüllülük içerisinde kabul ediyorum.

İmzalı bu form kâğıdının bir kopyası bana verilecektir.

Katılımcı Araştırmaya gönüllü olarak katılmayı kabul ediyorum.

Adı, soyadı:

Adres:

Telefon:

İmza:

Görüşme tanığı

Adı, soyadı:

Adres:

Telefon:

İmza:

Katılımcı İle Görüşen Araştırmacı: Katılımcıya yukarıdaki bilgiler sözel olarak verilmiş, yapılacak çalışmanın içeriği açıklanmıştır.

Adı soyadı, unvanı :Nida YANLIÇ Yüksek Lisans

Adres : Fırat Üniversitesi BESYO

Tel :0539 956 58 15

İmza :

EK B: ANKET FORMU

- 1.Cinsiyetiniz: ☐ Bay ☐ Bayan
2. Yaşınız
- 3.Medeni Durumunuz: ☐ Evli ☐ Bekar ☐ Boşanmış ☐ Eşi ölmüş
- 4.Eğitim düzeyiniz: ☐ Okur-Yazar Değil ☐ İlkokul ☐ Ortaokul ☐ Lise ☐ Üniversite
5. Aylık geliriniz:
- 6.Anne babanızın eğitim durumu :
Anne	Baba
☐ Okur-Yazar değil	☐ Okur-Yazar değil
☐ İlkokul Mezunu	☐ İlkokul Mezunu
☐ Ortaokul Mezunu	☐ Ortaokul Mezunu
☐ Lise Mezunu	☐ Lise Mezunu
☐ Üniversite mezunu	☐ Üniversite mezunu
☐ Diğer, Belirtiniz.	☐ Diğer, Belirtiniz.
7. Engellilik düzeyiniz nedir?
- ☐ Alt Extremité ☐ Üst Extremité ☐ Diğer
- 8.Engelinizin gerekçesi nedir?
- ☐ Doğuştan ☐ Tıbbi hata ☐ Trafik kazası ☐ İş kazası ☐ Ev kazası ☐ Spor kazası ☐ Diğer belirtiniz...

COOPERSMİTH BENLİK SAYGISI ENVANTERİ

Madde No	İnsanların kendileri ile ilgili bazı duygularını açıklayan ifadeler aşağıda yer almaktadır. Bu cümlelerden size uygun olanlarını ‘ Benim gibi (EVET) , uygun olmayanlarını ise Benim gibi değil ‘HAYIR’ sütununa (X) işareti koyarak belirtiniz	BENİM GİBİ (EVET)	BENİM GİBİ DEĞİL (HAYIR)
1.	Çevremde olup bitenden rahatsız olmam		
2.	Başkalarının önünde konuşmak bana zor gelir		
3.	Elimde olsaydı kendimdeki pek çok şeyi değiştirmek isterim		
4.	Karar vermede fazla zorluk çekmem.		
5.	İnsanlar benimle olmaktan hoşlanırlar		
6.	Evde kolayca moralim bozulur.		
7.	Yeni şeylere kolayca alışamam		
8.	Yaşıtlarım arasında sevilen bir kişiyim		
9.	Ailem genellikle duygularıma önem verir.		
10.	Başkalarının söylediklerini kolaylıkla kabul ederim		
11.	Ailem benden çok şey bekler.		
12.	Benim yerimde olmak oldukça zordur.		
13.	Hayatımın karma karışık olduğuna inanıyorum		
14.	Genellikle başkaları düşüncelerimi kabul eder.		
15.	Kendimi yetersiz bulurum		
16.	Sık sık evden kaçmayı düşünürüm.		
17.	Yaptığım işten çoğunlukla memnun olmam.		
18.	Başkaları kadar yakışıklı değilim.		
19.	Söylenecek sözüm varsa onu söylemekten çekinmem.		
20.	Ailem duygularımı anlar.		
21.	Çok sevilen bir kişi değilim.		
22.	Genellikle ailemin beni dışlandığını hissediyorum.		
23.	Yaptığım şeyler genellikle cesaretimi kırar.		
24.	Sık sık keşke başka biri olsam diye düşünürüm.		
25.	Güvenilir olmadığımı düşünüyorum.		

EK C: ETİK KURUL KARARI

T.C. FIRAT ÜNİVERSİTESİ REKTÖRLÜĞÜ

Sayı : B.30.2.FIR.0.05.00.00/
Konu : 2010/4 No'lu Etik Kurul Kararı

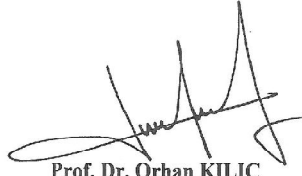
14.12.2010

ETİK KURUL KARARI

Etik Kurul, Rektör Yardımcısı Prof. Dr. Orhan KILIÇ başkanlığında üyeler Prof. Dr. Cemalettin ÇOPUROĞLU ve Prof. Dr. Mehmet GÜROL'un iştiraki ile 14.12.2010 tarihinde toplanarak aşağıdaki kararı almıştır.

Beden Eğitimi ve Spor Anabilim Dalı Başkanlığı'nın 24.11.2010 tarih ve 227 sayılı yazısı ile istenen Etik Kurulumuzun yetki alanına giren, Anabilim Dalı'nda Yrd. Doç. Dr.Yüksel SAVUCU'nun danışmanlığında Yüksek Lisans öğrencisi Nida YANLIÇ tarafından hazırlanması planlanan "Oturarak Voleybol Oynayan Engelli Sporcularda Benlik Saygısı" konulu çalışmasının Bilimsel Etik yönünden değerlendirilmesi konusundaki talep incelenmiştir.

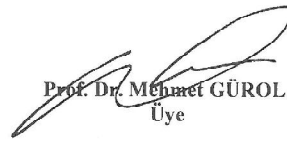
Etik Kurul'muz ilgili çalışmanın yapılmasının bilimsel etik yönünden bir sakıncasının olmadığı ve etik koşulları sağladığına oy birliği ile karar vermiştir.

Prof. Dr. Orhan KILIÇ
Rektör Yrd.
Etik Kurul Başkanı

Prof. Dr. Cemalettin ÇOPUROĞLU
Üye

Prof. Dr. Mehmet GÜROL
Üye

EK D: Türkiye Bedensel Engelliler Federasyonu İzin Belgesi

05/11 2010 14:54 FAX 03123116852

TURKIYE BED. ENG. SP. FED.

0001/0001

TÜRKİYE BEDENSEL ENGELLİLER SPOR FEDERASYONU BAŞKANLIĞI
TURKISH SPORTS FEDERATION FOR THE PHYSICALLY DISABLED

SAYI : TBESF/ 2048
KONU : Anket Talebiniz

05/11/2010

Sayın Nida YANLIÇ
Fırat Üniversitesi
BESYO Yüksek Lisans Öğrencisi

İlgi : 28 Ekim 2010 tarihli faxınız.

Yüksek lisans tezi olarak "Oturarak Voleybol Oynayan Engelli Sporcularda Benlik Saygısı" konulu yüksek lisans tezini tamamlayabilmeniz için Federasyonumuza bağlı faaliyet gösteren oturarak voleybol oynayan sporculara yönelik anket düzenleme talebiniz, Federasyonumuzca uygun görülmüştür.

Anketi tamamlandığınız zaman sonuçlarının Federasyonumuza bilgi olarak gönderilmesi hususunda gereğini rica ederim.

Mehmet TURHAN
Genel Sekreter

Adres

Türkiye Bedensel Engelliler Spor Federasyonu Ulus İşhanı A Blok Kat :1 No :106 06050 Ulus- Ankara/TÜRKİYE
Tel : (0.312) 309 73 97 Fax : (0.312) 311 68 52 E-mail : tbesf@tbesf.org.tr web : www.tbesf.org.tr

**15 -17 MART 2011 BÜYÜK ERKEKLER OTURARAK VOLEYBOL
TÜRKİYE ŞAMPİYONASI FİNALLERİ**

1	EXSPRES			
2	ADANA ENGELLİLER			
3	TEMSA GLOBAL			
4	SAMSUN İLK IŞIK			
5	ANKARA DİYANET			
6	KONYA			
7	ADANA MARTI ENGELLİLERİ			
	15.03.2011 SALI			
1.Maç	ADANA MARTI ENGELLİLER	ADANA ENGELLİLER	09:00	(/)
2.Maç	TEMSA GLOBAL	KONYA	10:00	(/)
3.Maç	ANKARA DİYANET	SAMSUN İLK IŞIK	11:00	(/)
4.Maç	EXSPRES	TEMSA GLOBAL	12:00	(/)
5.Maç	SAMSUN İLK IŞIK	ADANA MARTI ENGELLİLER	13:00	(/)
6.Maç	KONYA	ANKARA DİYANET	14:00	(/)
	16/03/2011 ÇARŞAMBA			
7.Maç	ADANA ENGELLİLER	SAMSUN İLK IŞIK	09:00	(/)
8.Maç	ANKARA DİYANET	EXSPRES	10:00	(/)
9.Maç	ADANA MARTI ENGELLİLER	KONYA	11:00	(/)
10.Maç	TEMSA GLOBAL	ANKARA DİYANET	12:00	(/)
11.Maç	KONYA	ADANA ENGELLİLER	13:00	(/)
12.Maç	EXSPRES	ADANA MARTI ENGELLİLER	14:00	(/)
13.Maç	SAMSUN İLK IŞIK	KONYA	15:00	(/)
14. Maç	ADANA MARTI ENGELLİLER	TEMSA GLOBAL	16:00	(/)
15.Maç	ADANA ENGELLİLER	EXSPRES	17:00	(/)
	17/03/2011 PERŞEMBE			
16.Maç	ADANA MARTI ENGELLİLER	ANKARA DİYANET	09:00	(/)
17.Maç	EXSPRES	SAMSUN İLK IŞIK	10:00	(/)
18.Maç	TEMSA GLOBAL	ADANA ENGELLİLER	11:00	(/)
19.Maç	KONYA	EXSPRES	12:00	(/)
20. Maç	ADANA ENGELLİLER	ANKARA DİYANET	13:00	(/)
21. Maç	SAMSUN İLK IŞIK	TEMSA GLOBAL	14:00	(/)

8.ÖZGEÇMİŞ

30.06.1986 yılında Elazığ'da doğdu. İlkokul, ortaokul, lise eğitimini Elazığ'da tamamladı. Lisans eğitimini 2004 yılında girdiği Elazığ Fırat Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu Spor Yöneticiliği Bölümünden 2008 yılında mezun oldu. 2009 yılında Fırat Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Beden Eğitimi ve Spor Anabilim Dalı'nda Yüksek Lisans Eğitimine başladı. Yurtiçinde birçok kurs ve seminere katılmış olup Badminton ve Oturarak Voleybol antrenörlük belgeleri bulunmaktadır.